

TERUG NAAR DE KERN

Concept verkiezingsprogramma SGP
Europees Parlement 2024 - 2029
Verkiezingen: donderdag 6 juni 2024

SGP

Inhoud

Woord vooraf	4	7. Groen is goed	42
1. Een christelijk geluid in Europa	6	<i>Klimaat, milieu en energie</i>	
<i>Christelijke waarden</i>		8. Bereikbaar en verbonden	50
2. De lidstaten aan het roer!	10	<i>Infrastructuur en mobiliteit</i>	
<i>Europa institutioneel</i>		9. Veilig in Europa	56
3. Samen sterk staan	16	<i>Justitie, binnenlandse zaken, asiel en migratie</i>	
<i>Economie, interne markt en digitalisering</i>		10. Kalm te midden van woelige baren	64
4. Een houdbare munt	22	<i>Buitenlandse zaken en defensie</i>	
<i>Euro en monetaire unie</i>		11. Verstandig handelen	74
5. Bescheiden budgetteren	28	<i>Handel en ontwikkelingssamenwerking</i>	
<i>Begroting en belasting</i>		12. Een gezonde cultuur	78
6. Voor boeren, vissers en buitenlui	34	<i>Onderwijs, sociaal beleid, cultuur en volksgezondheid</i>	
<i>Landbouw en visserij</i>			

Woord vooraf

Mensen vragen aan mij: 'Waar is "Brussel" mee bezig?' Die vraag kan ik goed begrijpen. De richting waarin de Europese Unie (EU) zich ontwikkelt, roept grote vragen op. Mensen voelen zich eerst en vooral verbonden met de eigen, directe leefomgeving. Ondertussen dragen lidstaten steeds meer taken over aan 'Brussel', een centraal bestuur dat ver afstaat van de burger. Dat zorgt voor ongemak en een groeiende kloof tussen burger en bestuur. Te vaak hoor ik in Den Haag: 'Het moet nu eenmaal van "Brussel"'. Het is waar dat steeds meer wet- en regelgeving waar burgers en ondernemers mee te maken hebben uit de Europese Unie komt, of het nu gaat over voedsel, energie, klimaat, handel en logistiek of asiel en migratie. Dat maakt het niet eenvoudig. Maar we zijn er als Nederland wel zelf bij! Daarom willen we in het Europees Parlement graag het SGP-geluid blijven vertolken.

Het unieke SGP-geluid

Een stem op de SGP is de moeite waard. Onze inbreng is uniek, zoals ook dit verkiezingsprogramma laat zien. We staan voor een helder Bijbels geluid en een beleid gebaseerd op christelijke waarden. Europa is ver afgedwaald van zijn christelijke wortels en waarden. Een herleving van het besef hoe goed het is te leven naar Gods heilzame inzettingen, dát is wat niet alleen Nederland, maar ook Europa nodig heeft. De Bijbel, het Woord van God, is universeel en heeft daarmee ook zeggingskracht

over de inrichting van de samenleving. In dat besef hopen we als SGP ons werk in het Europees Parlement ook na juni 2024 te kunnen voortzetten. De uitslag van deze verkiezingen zal sterk bepalend zijn voor de koers van de Europese Unie en daarmee ook voor de beleidskaders waarmee Nederland te maken krijgt. Je weet wat je aan de SGP hebt: we kiezen voor Europese samenwerking, maar verzetten ons tegen doorgeslagen bemoeienis van 'Brussel'. De SGP heeft jarenlange ervaring in de Europese politiek en heeft laten zien dat haar inbreng ertoe doet. Zo is er mede op ons initiatief een speciale EU-gezant voor godsdienstvrijheid benoemd en hebben we een belangrijke bijdrage geleverd aan de versterking van de samenwerking van de EU met Israël. We hebben ons ingezet voor de landbouw en de visserij: zo kwam er meer steun voor jonge boeren, sprak het Europees Parlement zich duidelijk uit voor meer mogelijkheden om de wolf te beheren en werd een verbod op bodembe-roerende visserij voorkomen.

Europese samenwerking: terug naar de kern!

Europese samenwerking is goed en nodig. Voor het aanpakken van grote grensoverschrijdende vraagstukken hebben de landen in Europa elkaar nodig. Denk hierbij aan mensenhandel, vervuiling van lucht en water, oneerlijke concurrentie en het voorkomen van voedselschaarste. Dat kunnen lid-

staten niet alleen. Europese samenwerking heeft bijgedragen aan welvaart en voorspoed in Europa. Nederland als handelsland profiteert van de grote Europese interne markt zonder handelsbelemmeringen. Daarnaast heeft de Europese samenwerking zonder twijfel bijgedragen aan vrede en stabiliteit in Europa. De oorlog in Oekraïne drukt ons met de neus op het feit dat vrede geen vanzelfsprekendheid is. Het stelt ons voor nieuwe vragen over onze defensie en de rol van de Europese Unie in het wereldwijde politieke krachtenveld.

De toenemende Brusselse bemoeienis zorgt echter voor steeds groter onbehagen. De nationale autonomie wordt steeds verder ingeperkt. De zorg van de SGP geldt in het bijzonder, nu we zien dat de Europese Unie zich meer en meer bezighoudt met ethische en levensbeschouwelijke zaken. Zo liggen er concrete voorstellen op tafel om een pleidooi voor het klassieke huwelijk en gezin aan te merken als haatzaaien. Tegen zulke voorstellen moeten we ons verzetten. Er gaan zelfs stemmen op om abortus als een mensenrecht op te nemen in het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie. Dat doet pijn. Het is daarom nodig dat we ons ook op Europees niveau inzetten voor bescherming van het ongeboren leven.

De SGP pleit voor grondige hervorming van de Europese Unie. We kiezen met volle overtuiging voor een EU van de lidstaten. De steeds verdergaande Europese bemoeienis en integratie richting een federale 'superstaat' moet worden gestopt. Dat vraagt om een heldere afbakening van de taken van de Europese Unie en voldoende ruimte voor de lidstaten om eigen keuzes te maken. Ons uitgangspunt is dat de lidstaten vooropgaan en niet ondergeschikt zijn aan de EU. Waar nodig kunnen de lidstaten sterker staan door middel van goede samenwerking op Europees niveau. Daarom vindt de SGP dat de Europese Unie zich alleen mag bezighouden met grensoverschrijdende vraagstukken waarbij lidstaten elkaar echt nodig hebben. Bovendien moeten de lidstaten meer vrijheid krijgen om via zogenaamde 'opt-outs' niet langer mee te doen

aan samenwerking op bepaalde beleidsterreinen, zoals sociaal beleid.

Verkiezingsprogramma

Het voorliggende verkiezingsprogramma geeft inhoud aan deze insteek. Het eerste hoofdstuk gaat in op de betekenis van christelijke waarden en normen voor de Europese politiek. Hoofdstuk twee zet de SGP-visie op de Europese samenwerking nader uiteen. In de daaropvolgende hoofdstukken vindt u per beleidsterrein onze christelijke politieke visie en een uiteenzetting van onze concrete speerpunten voor de komende periode.

Het unieke SGP-geluid is het waard om in het Europees Parlement gehoord te worden. Daar zetten we ons graag voor in en uw stem is daarbij van groot belang.

Bert-Jan Ruissen, lijsttrekker voor de SGP in het Europees Parlement

1.

EEN CHRISTELIJK GELUID IN EUROPA

Christelijke waarden

Europa is ouder dan de Europese Unie. Europa is een continent met een lange gedeelde historie waarin het christendom een bepalende rol speelde. De waardengemeenschap die de EU wil zijn, is dan ook niet los te denken van de christelijke geschiedenis van Europa. De SGP staat voor politiek bij een open Bijbel en wil handelen vanuit de christelijke waarden die Europa hebben gevormd, ook als dit op weinig instemming kan rekenen. Europa moet terug naar zijn christelijke wortels! In dit hoofdstuk worden de uitgangspunten die bepalend zijn voor onze visie op de Europese politiek uitgewerkt. Het besef dat de mens door God is geschapen, geeft daarbij richting aan Europese waarden en aan politiek handelen.

God als Schepper

God is de Schepper van hemel en aarde en Hij dient daarom als Schepper geëerd en gehoorzaamd te worden. De voor de politiek cruciale vraag 'wat is de mens?' is daarmee beantwoord. De mens is een schepsel van God en is geschapen naar Gods beeld. Ieder mens laat als uniek schepsel met een lichaam en een ziel iets zien van God als Schepper; daarmee zijn alle mensen waardevol voor God. Ieder menselijk leven verdient dan ook bescherming, vanaf het prille begin tot het broze einde. Door de zondeval heeft de mens de relatie met God verbroken. God biedt echter verzoening en elk mens blijft Hem verantwoording schuldig.

Christelijke waarden

Een christelijk mensbeeld geeft sturing aan politieke waarden, omdat het de relaties waarin de mens staat normeert. Als antwoord op de verantwoordelijkheid die God de mens geeft, kunnen we een relatie met onze naasten aangaan en als rentmeester

zorgdragen voor de schepping. Het besef dat we geschapen zijn en de verantwoordelijkheid hebben aan God, de naaste en de schepping, zou ook de Europese waarden moeten kleuren. Voor de veel gebruikte waarden rentmeesterschap, gerechtigheid, gemeenschap, vrijheid en gelijkwaardigheid betekent dit het volgende.

Rentmeesterschap

De mens heeft als drager van het beeld van God de taak om God op aarde te dienen en te vertegenwoordigen. De aarde is door God geschapen en is Zijn eigendom. Al in het paradijs kreeg de mens de opdracht om de aarde te bebouwen en te bewaren. Deze twee uitgangspunten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De mens mag als goed rentmeester gebruik maken van de mogelijkheden die de schepping biedt. Daarbij geldt echter wel een grote verantwoordelijkheid om op te komen voor de rijkdom van Gods schepping en die te bewaren. Anno 2024 maken actuele vraagstukken inzake klimaat en milieu deze opdracht extra urgent. Maatregelen zijn nodig, ook in Europees verband, om rooibouw op de schepping te stoppen. Fundamentele veranderingen in ons consumptiegedrag zijn hierbij dringend geboden.

Bijbelse gerechtigheid

Omdat ieder mens als schepsel van God waarde heeft, zijn overheden geroepen om het welzijn van alle burgers te bevorderen en gerechtigheid na te streven. De Bijbel geeft duidelijke aanwijzingen voor het zorgen voor armen, weduwen en vreem-

De mens heeft als drager van het beeld van God de taak om God op aarde te dienen en te vertegenwoordigen.

delingen. Maar gerechtigheid is breder dan de zorg voor kwetsbaren en het mededogen met de naaste. Gerechtigheid begint bij het erkennen van God als de bron van alle recht. Gerechtigheid komt tot stand door het volgen van Gods goede geboden, in de vorm van de Tien Geboden. Gerechtigheid is in de eerste plaats een persoonlijke opdracht en daarna een taak voor de nationale en Europese overheden. Concreet kan gedacht worden aan het bestrijden van criminaliteit, zoals corruptie, belastingontduiking en mensenhandel, maar ook aan de opvang van vluchtelingen, waarbij zowel persoonlijke inzet als nationale en Europese afstemming noodzakelijk is.

Gemeenschap

Ieder mens is geschapen in relatie tot andere mensen. De samenleving is dan ook gebouwd op de verbanden van gezin, familie, verenigingen en kerken. Het is van groot belang dat burgers binnen en gesteund vanuit deze gemeenschappen hun verantwoordelijkheid kunnen nemen: verantwoordelijkheid voor zichzelf, voor de naaste, voor de maatschappij en als rentmeester voor de schepping. Hierbij dient de fundamentele rol van religie in kleine en grote gemeenschappen erkend en beschermd te worden. Het gezin verdient aandacht en steun als hoeksteen van de samenleving. Op een hoger niveau kunnen naties beschouwd worden als gemeenschappen van mensen die zich door gedeelde kenmerken verbonden voelen. De Europese Unie kan als een gemeenschap van lidstaten worden gezien. Niet voor niets werd aanvankelijk de naam Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal gebruikt. Ook op Europees niveau is solidariteit een belangrijke opdracht als er een gedeeld belang aan de orde is. Omdat in de Europese gemeenschap de afstand tussen burger en bestuur groot is, dient samenwerking zich juist te richten op grensoverschrijdende problematiek.

Vrijheid om te dienen

Dat de mens geschapen is, betekent dat hij in relatie staat tot God en de naaste. Vanuit deze

gedachte is vrijheid de situatie waarin de mens in harmonie leeft met God en de naaste. In plaats van 'doen waar je zelf zin in hebt', is vrijheid de toestand waarin God en de naaste gediend worden. De mens leeft niet voor zichzelf en mag dus niet enkel gemotiveerd worden door uitoefening van individuele vrijheidsrechten waarbij als enige voorwaarde geldt dat de ander niet geschaad wordt. Vrijheid is niet het vrij zijn van bindingen, maar het vrij zijn tot dienen. Dit betekent niet dat er geen mogelijkheid bestaat tot het ontwikkelen van unieke talenten, maar dat deze ten dienste van de ander worden ingezet. Een ander belangrijk aspect van deze waarde is de vrijheid van geweten. Dat elke burger recht heeft 'op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst' is ook vastgelegd in artikel 9 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Om deze vrijheden te waarborgen zijn er ook andere vrijheden nodig, zoals de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vereniging.

Gelijkwaardigheid

Dat de mens door God geschapen is, houdt in dat ieder mens waarde heeft en voor God gelijkwaardig is. Dat betekent echter niet dat alle verschillen tussen mensen moeten worden uitgevlakt. God heeft mensen juist met verschillende kenmerken, eigenschappen en talenten geschapen. Mensen zijn dus niet gelijk in de zin van 'hetzelfde' maar in de betekenis van 'gelijkwaardigheid'. Ieder leven, hoe pril of bedaagd ook, verdient daarom bescherming. Gegeven verschillen, bijvoorbeeld tussen man en vrouw of in talenten en roeping, mogen daarom gewaardeerd worden. Dit geldt ook op een hoger niveau: historisch gegroeide nationale culturen en identitei-

Ieder mens is geschapen in relatie tot andere mensen.

ten verdienen in principe erkenning en waardering. Onrechtvaardige verschillen die zich voordoen door onrecht en ongelijke machtsverhoudingen moeten echter juist vanuit het oogpunt van gelijkwaardigheid worden bestreden. Door het vervlochten karakter van de Europese economieën heeft de Europese Unie bijvoorbeeld een taak in het bewaken van een gelijk speelveld.

Beducht voor machtsconcentratie

Belangrijke drijfveren achter de Europese samenwerking zijn de bevordering van vrede en stabiliteit en het vergroten van welvaart en welzijn in Europa. Als SGP onderkennen we dat de Europese Unie hieraan zeker heeft bijgedragen. Een steeds verdergaande Europese samenwerking heeft echter ook een keerzijde. De instellingen van de Europese Unie hebben namelijk de neiging steeds meer macht bij zichzelf te beleggen en daarmee bevoegdheden in 'Brussel' te centraliseren. Te weinig wordt daarbij de vraag gesteld of zo'n concentratie van macht wel in het belang is van de burger. Men koestert hoge verwachtingen van het menselijk kunnen. Deze verwachtingen uiten zich onder andere in een optimistische visie ten aanzien van het

vermogen van bovennationale instellingen om problemen op te lossen. Voor zo'n optimisme geven de christelijke levensovertuiging en de realiteit geen grond. Ook om die reden kiest de SGP voor een bescheiden Europese Unie die zich concentreert op haar kerntaken.

Terug naar de wortels!

De hierboven beschreven waarden vormen voor de SGP het raamwerk voor Europese samenwerking. Het besef dat de mens door God is geschapen is de basis voor deze waarden en daarmee voor het politieke handelen. Vrijheid is niet het vrij zijn van bindingen, maar vrij zijn tot dienen van de naaste. Gelijkwaardigheid is geen bedreiging voor de eigen identiteit, maar een erkenning van de verscheidenheid van de geschapen werkelijkheid. Gerechtigheid komt tot stand door het volgen van Gods goede geboden, de Tien Geboden. Burgers komen tot bloei in de gemeenschap van de verbanden van gezin, familie, verenigingen en kerken. Gezag in de samenleving is gebaseerd op de wil van God en de overheid heeft als doel om als Gods dienares de samenleving te dienen. Daarom de oproep: terug naar de christelijke wortels!

2.

DE LIDSTATEN AAN HET ROER!

Europa institutioneel

De SGP staat voor een EU als verband van soevereine lidstaten die christelijke waarden hooghouden. Het in vrijheid dienen van God, de samenleving en de schepping begint immers binnen gezin, familie, vereniging en kerk. Pas na het gemeentelijke, provinciale en nationale niveau komt de EU in beeld. De gelijkwaardigheid van mensen en volkeren komt tot uiting in respect voor de verscheidenheid tussen lidstaten. Het bevorderen van gerechtigheid, gebaseerd op Gods goede geboden, en van menselijke waardigheid, ook van het ongeboren leven, staat in de EU onder druk sinds het 'wij' van verbinding werd vervangen door het 'ik' van de zelfbeschikking. Tegelijk schuilt in een trots 'Europees wij' het gevaar van hoogmoedig maakbaarheidsdenken.

Staatsrechtelijke uitgangspunten

De SGP staat voor een EU die op kernzaken en kerntaken resultaat levert en slagkracht heeft en tegelijkertijd de soevereiniteit van de lidstaten zoveel mogelijk respecteert. Daarom kiest de SGP voor een bescheiden EU volgens het adagium 'samenwerking ja, superstaat nee'. De SGP heeft daarbij altijd het standpunt gehuldigd dat het bestuur zo dicht mogelijk bij de burger moet blijven. In het verlengde hiervan is de SGP ook voor het zoveel mogelijk respecteren van de eigen verantwoordelijkheid van de mens en de maatschappelijke verbanden waarin hij leeft en actief is. Daarbij zijn subsidiariteit, proportionaliteit en effectiviteit leidende beginselen. Dit houdt in dat zaken zo dicht mogelijk bij de burger geregeld worden, dat er alleen EU-wetgeving volgt wanneer dit noodzakelijk is en dat deze wetgeving niet ingrijpender mag zijn dan nodig om doelmatig te zijn. Deze beginselen worden echter in de praktijk onvoldoende geres-

pecteerd door de Europese Raad, de Europese Commissie en het Europees Parlement. In artikelen 2 t/m 6 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) staat dat de EU verantwoordelijk is voor thema's als de interne markt, handel en het douanebeleid, maar dat de lidstaten aan zet zijn op terreinen als sociale zekerheid, onderwijs, gezinsbeleid, lhbti-rechten en zorg. De EU kan een belangrijke bijdrage leveren aan vrede en welvaart. Dat maakt een Nexit politiek en economisch gezien onwenselijk. Daar komt bij dat de EU-lidstaten met elkaar verbonden zijn in onder meer hun christelijke oorsprong, de interne markt en de democratische rechtstaat.

In het kort:

- ▶ De EU respecteert de soevereiniteit van de deelnemende lidstaten.
- ▶ De EU concentreert zich op haar kerntaken en geeft daadwerkelijk invulling aan de beginselen van subsidiariteit, proportionaliteit en effectiviteit.

Verbonden maar verschillend

Kritiek op het functioneren van de EU hangt voor een belangrijk deel samen met het feit dat de EU-landen niet alleen onderling verbonden, maar ook uniek en verschillend zijn in hun geografische ligging, taal, cultuur en maatschappelijke samenhang. Deze verschillen tussen lidstaten mogen niet worden genegeerd. De historische eigenheid van de landen verdient wat de SGP betreft volop respect. Er moet daarom meer ruimte worden gegeven aan de lidstaten om eigen keuzes te kunnen maken. Meer ruimte voor variatie en flexibiliteit kan helpen om slepende kwesties op te lossen en polarisatie te voorkomen.

Het negeren van wezenlijke verschillen tussen landen kan zorgen voor interne spanningen die de onderlinge samenwerking in EU-verband zal

schaden. De SGP heeft daarom een voorkeur voor intergouvernementele samenwerking. De SGP ziet alleen ruimte voor supranationale samenwerking op duidelijk afgebakende terreinen, die niet direct raken aan de identiteit van landen, zoals handel, landbouw en visserij en grensoverschrijdende milieu- en migratievraagstukken.

De centralisatieprocessen die momenteel in de EU gaande zijn, moeten worden gestopt. De SGP pleit in dat kader voor het vaker inzetten van de gele- en oranje kaartprocedure. De gele kaartprocedure houdt in dat de Europese Commissie het voorstel moet heroverwegen, als een derde van de nationale parlementen vindt dat een onderwerp niet op Europees niveau behandeld dient te worden. Er is sprake van een oranje kaart wanneer de helft van de nationale parlementen bezwaar aantekent. De SGP wil nog een stap verder gaan door een rode kaartprocedure in te stellen. Hierbij moet de Europese Commissie het voorstel definitief intrekken, als een meerderheid van de nationale parlementen dat wil.

De unanimiteitsregel moet blijven gelden rond fundamentele zaken als de EU-begroting, belastingen en defensiesamenwerking. Een gedegen besluitvormingsproces, met draagvlak bij de uitvoering, heeft de voorkeur boven snelle besluitvorming waarbij lidstaten zeggenschap kwijtraken of 'overruled' worden. De SGP wil verder dat de zinsnede 'een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa' door een wijziging uit de Verdragen verdwijnt.

De unanimiteitsregel moet blijven gelden rond fundamentele zaken als de EU-begroting, belastingen en defensiesamenwerking.

In het kort:

- ▶ De EU gaat terug naar haar kerntaken en Bijbelse kernwaarden. Ze respecteert in dat licht de verscheidenheid tussen lidstaten en biedt ruimte voor variatie.
- ▶ Bij een wijziging van de Verdragen wordt de zinsnede 'een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa' geschrapt uit de preambule en artikel 1 van het Verdrag betreffende de Europese Unie.
- ▶ De gele- en oranje kaartprocedure worden vaker gebruikt om verregaande centralisatie tegen te gaan. Er komt een rode kaartprocedure, waarbij een Europees voorstel automatisch verworpen wordt bij bezwaar van een meerderheid van de nationale parlementen.
- ▶ Aan het vetorecht dat lidstaten hebben bij belangrijke beleidsterreinen, zoals belastingen en defensiesamenwerking, wordt niet getornd.

Sluipende bevoegdheidsoverdracht

Steeds vaker zien we dat de EU zich sluipenderwijs bemoeit met thema's waar de SGP dat onwenselijk acht, omdat de EU geen of slechts ondersteunende bevoegdheid heeft. De SGP wil daarom dat de EU teruggaat naar de kern. De bevoegdheidsverdeling, zoals die beschreven is in de verdragen, moet weer gerespecteerd worden. De Europese Commissie moet door zowel de Raad als het Parlement een halt worden toegeroepen als er sprake is van sluipende bevoegdheidsoverdracht. Burgers mogen van de Europese instellingen gehoorzaamheid verwachten aan de opgestelde kaders en gemaakte afspraken.

In het geval er toch besloten wordt nieuwe bevoegdheden bij de Europese Unie te beleggen, moeten individuele lidstaten gebruik kunnen maken van een opt-out. Een opt-out is een uitzonderingsregel waarmee een lidstaat kan besluiten geen deel

te nemen aan het betreffende EU-beleid. Terreinen waar de SGP pleit voor een opt-out zijn onder andere fiscale heffingen, sociaal beleid, gezondheidszorg en gezinsbeleid. Op deze terreinen is de Europese bemoeienis momenteel nog beperkt. Mochten hier verdere EU-initiatieven worden genomen, dan kan een opt-out uitkomst bieden.

In het kort:

- ▶ De Raad en het Europees Parlement roepen een halt toe aan sluipende bevoegdheidsoverdrachten naar de EU.
- ▶ Bij nieuwe bevoegdheidsoverdrachten aan de EU kunnen lidstaten terug vallen op een opt-outbepaling.

De Europese instituties

De instituties van de EU hebben, naast de nationale overheden, de dure plicht om te zorgen voor een EU die 'levert', dicht bij de burgers staat en de eigenheid van de lidstaten respecteert.

De Raad

In de Europese Raad en de Raad van de Europese Unie zijn de lidstaten vertegenwoordigd. In de EU die de SGP voorstaat, namelijk een samenwerkingsverband tussen lidstaten, dienen deze instellingen leidend te blijven. De Europese Raad, waarin de regeringsleiders zijn vertegenwoordigd, bepaalt de politieke richting van de EU. De Raad van de Europese Unie, waarin de vakministers van de lidstaten bijeenkomen, blijft de belangrijkste wetgevende instelling. Zij worden gecontroleerd door de nationale parlementen, waarmee de democratische controle op de Europese samenwerking gewaarborgd is. Wel moeten wat de SGP betreft de nationale parlementen beter betrokken worden bij de besluitvorming.

De SGP wil de positie van de lidstaten versterken door het recht van initiatief voor nieuwe wetgeving bij de Raad te beleggen. De Raad moet hiervoor

een 'interpretatiekader' opstellen. Het 'interpretatiekader' wordt opgesteld op basis van inbreng uit de nationale parlementen en is een uiteenzetting van waar en hoe de EU bevoegd is. Dit is ook belangrijk om de interpretatieruimte van het Hof van Justitie van de EU op democratische wijze in te kaderen. Zo krijgt het nationale belang meer gewicht en wordt de politieke agenda van de Europese Commissie afgeremd. Een politiek gekleurde Commissie ondermijnt de positie van lidstaten en het draagvlak voor EU-besluiten onder de burgers. De SGP wil verder dat een werkgroep van vertegenwoordigers van de Raad en de nationale parlementen in kaart brengt welke Europese wetten, regels, programma's en/of agentschappen in het licht van subsidiariteit en doelmatigheid beëindigd kunnen worden.

In het kort:

- ▶ Het recht van initiatief voor nieuwe wetgeving komt bij de Raad van de Europese Unie te liggen. De Raad blijft de belangrijkste wetgevende instantie.
- ▶ Vertegenwoordigers van nationale regeringen leggen in hun parlementen op maximaal transparante en volledige wijze verantwoording af over hun keuzes binnen Europese gremia.
- ▶ Een werkgroep van vertegenwoordigers van de Raad en de nationale parlementen gaat in kaart brengen welke Europese wetten, regels, programma's en/of agentschappen in het licht van subsidiariteit en doelmatigheid beëindigd kunnen worden.

Europese Commissie

De Europese Commissie is het 'dagelijks bestuur' van de EU. Iedere lidstaat levert een Eurocommissaris en wat de SGP betreft blijft dat zo. De Commissie is op dit moment de enige instelling die EU-wetsvoorstellen mag indienen. Om te voorko-

men dat er Europese wetgeving komt waar de EU niet bevoegd is, wil de SGP de macht van de Commissie inperken, onder andere door het recht van initiatief over te dragen aan de Raad. Wat de SGP betreft, mag de Commissie voortaan pas een wetsvoorstel indienen, als ze daarvoor toestemming heeft gekregen van de Raad. In ieder geval moet dat gaan gelden voor de terreinen waarop de EU niet exclusief bevoegd is. Dat geeft de Raad meer invloed en voorkomt onnodige of polariserende wetgeving. Zo gaat de Commissie meer functioneren als een ambtelijke organisatie in dienst van de Raad, die zich politiek-neutraal inzet voor het algemeen belang met oog voor de legitieme verschillen tussen de lidstaten.

In het kort:

- ▶ De Commissie houdt zich aan de bevoegdheidsverdeling in de Verdragen die ook nadrukkelijk bedoeld zijn om de bevoegdheden van de lidstaten te beschermen.
- ▶ Op terreinen waar de EU niet exclusief bevoegd is, mag de Commissie voortaan alleen nog initiatieven presenteren na toestemming van een meerderheid van de Raad.

Europees Parlement

Het Europees Parlement (EP) is niet verantwoordelijk voor de politieke koers van de EU en moet zich die rol ook niet aanmeten. Uitgangspunt voor de SGP is dat de democratische controle primair via de nationale parlementen verloopt en initiatieven voor nieuwe wetgeving vanuit de deelnemende landen zelf worden aangedragen. De rol van het Europees Parlement is ondersteunend en controlerend. De SGP is daarom tegen het toekennen van initiatiefrecht aan het Europees Parlement en tegen het werken met 'Spitzenkandidaten'. Bij dat laatste strijden de leiders van de politieke fracties om het voorzitterschap van de Europese Commissie. De SGP verzet zich in dat kader ook tegen zogenaamde transnationale kieslijsten, waarbij de kiezer zijn stem ook kan uitbrengen op kandidaten uit een ander land. Met dergelijke lijsten maken we de kloof tussen bestuur en burger alleen nog maar groter. Er komt geen vaste Europese verkiezingsdag, zodat Nederland de ruimte houdt om de Europese verkiezingen niet op zondag te organiseren. De maandelijkse verhuizing van het Europees Parlement naar Straatsburg is een onnodige geldverslindende operatie. De SGP is van mening dat één van de twee vergaderlocaties van het Parlement, bij voorkeur Straatsburg, moet worden gesloten. Het Europees Parlement moet slagvaardiger worden. Het Parlement spreekt zich voortdurend uit over zaken waarop het niet bevoegd is. Daar moet paal en perk aan worden gesteld, onder andere door het aantal (initiatief)rapporten fors omlaag te brengen. Samen met de Raad moet het EP juist meer tegenwicht gaan bieden aan de Commissie en veel beter toezien op correcte uitvoering van wetgeving en besteding van de EU-begroting. De SGP is er voorstander van om iedere officiële vergadering van het EP te beginnen met gebed. Integriteit van het Parlement is belangrijk voor de geloofwaardigheid bij de burgers. De SGP wil dat er vanuit het EP zelf initiatieven genomen worden om de transparantie en integriteit te vergroten en te versterken. Een geloofwaardig Parlement is een Parlement dat eerlijk en transparant werkt.

In het kort:

- ▶ Europarlementariërs moeten, met respect voor de officiële bevoegdheidsverdeling en met oog voor de belangen van hun lidstaten, hun controletaak gedegen vormgeven.
- ▶ Het Europees Parlement sluit een van de twee vergaderlocaties, bij voorkeur Straatsburg.
- ▶ Het Europees Parlement moet EU-wetgeving tegenhouden die indirect ook effect heeft op terreinen waarop de EU niet bevoegd is.
- ▶ Het Europees Parlement gaat meer doen om de integriteit te waarborgen en transparantie te vergroten.

Hof van Justitie van de EU

Juist omdat sommige lidstaten felle kritiek krijgen vanwege (mogelijke) misstanden op het vlak van de rechtstaat, moet de EU zich bezinnen op de vraag of zij de eigen juridische kaders inzake bijvoorbeeld de bevoegdheidsverdeling wel voluit respecteert. Het Hof van Justitie van de EU moet dit vraagstuk, samen met het functioneren van de Europese instituties, kritisch tegen het licht houden en proactief onderzoeken of bijvoorbeeld het toewerken naar een defensie-unie verdragsrechtelijk houdbaar is. De SGP is ronduit tegen een defensie-unie, omdat dit direct ingrijpt in de nationale bevoegdheid van lidstaten.

In het kort:

- ▶ Het Hof van Justitie van de EU ziet scherp toe op naleving van de Verdragen door de instituties, inclusief respect voor de bevoegdheidsverdeling tussen de EU en de lidstaten.

3.

SAMEN STERK STAAN

Economie, interne markt en digitalisering

De Europese interne markt bestaat ruim dertig jaar en heeft Nederland veel opgeleverd. Investeren in een goed functionerende interne markt blijft daarom belangrijk. Ze vormt de kern van de Europese samenwerking tussen de lidstaten. Samenwerking op het vlak van handel en economie is goed voor onze welvaart en bevordert de stabiliteit tussen EU-lidstaten. Dat is positief, maar de SGP kijkt ook naar het welzijn.

Welzijn boven economisch gewin

De SGP is voorstander van een markteconomie, maar is wel beducht voor uitwassen daarvan. Het welbevinden van eenieder in de samenleving verdient meer aandacht dan het nu krijgt. De SGP is voorstander van een verantwoorde manier van ondernemen waarbij er oog is voor sociale en ecologische aspecten. Eerlijkheid en betrouwbaarheid in de handel moeten daarbij vooropstaan vanuit de gedachte dat Gods leefregels het beste zijn voor iedereen. Vanuit die optiek moet de overheid de macht van de markt – met name van grote marktpartijen – inperken. Om de belangen van zowel de consument als het bedrijfsleven in het oog te houden, is het belangrijk dat er een rustdag, de zondag, wordt aangehouden. Lidstaten houden de ruimte om hier op eigen wijze invulling aan te geven. De SGP is tegen de 24-uurseconomie, die winst als hoogste doel heeft, maar waar mens en schepping onder gebukt gaan.

In het kort:

- ▶ De SGP wil de zondag als rustdag voor zowel de burger als het bedrijfsleven.
- ▶ Gods leefregels zijn ook maatgevend in het economische verkeer met het oog op het welzijn van de mens, bescherming van de schepping en het welvaren van de samenleving.

Mededinging en staatssteun

Een goed functionerende Europese interne markt is gebaat bij eerlijke concurrentie en moet vrij toegankelijk zijn voor zowel consumenten als bedrijven. De Europese Commissie moet daarom streng optreden tegen machtsmisbruik en kartelvorming van bedrijven. Dat moet ze ook doen als er sprake is van onrechtmatige staatssteun of discriminerende, marktversturende subsidieregelingen. Plannen voor algehele permanente versoepeling van de staatssteunregels wijst de SGP van de hand. Zo'n versoepeling zou vooral bedrijven in grote lidstaten (met ruime overheidsbudgetten) ten goede komen en bedrijven in kleinere lidstaten op achterstand kunnen zetten. Wel kan het nodig zijn om in tijden van crisis over te gaan tot een tijdelijke versoepeling van de staatssteunregels. Onder andere tijdens de coronacrisis was dat nodig.

Voor ondernemingen met een publiek belang, zoals openbaar vervoer en de landbouw, kunnen subsidieregelingen noodzakelijk zijn. Subsidieregelingen moeten zo worden verstrekt dat deze geen nadelige gevolgen hebben voor de concurrentieverhoudingen. Voor verduurzamingsopgaven moet de maximale steun die lidstaten mogen geven aan visserij- en landbouwbedrijven, de zogenaamde de-minimisplafonds, verhoogd worden tot het niveau dat geldt voor bedrijven uit andere sectoren.

In het kort:

- ▶ Eerlijke concurrentie en een gelijk speelveld zijn essentieel voor het goed functioneren van de interne markt in de EU.
- ▶ Er komt geen verdere verruiming van staatssteunregels om Europese projecten te financieren.
- ▶ De Europese Commissie treedt streng op tegen machtsmisbruik en kartelvorming door bedrijven.

Eerlijke en eenvoudige regels

Het is van belang dat Europese wetgeving duidelijk, eerlijk en eenvoudig is. Daarom zet de SGP sterk in op het terugdringen van administratieve lasten en nalevingskosten. Het 'one in, one out'-principe moet leidend worden voor Europese wetgeving. Volgens dit principe wordt bij de invoering van elke nieuwe regel, een oude regel ingetrokken. De SGP wil dat wetgeving periodiek wordt geëvalueerd en, indien nodig, aangepast. Dit zou gedaan kunnen worden door een permanente werkgroep van vertegenwoordigers van de Raad, de nationale parlementen en het bedrijfsleven. Onnodige of verouderde wetgeving moet zo snel mogelijk geschrapt worden. Een 'schrappwet' moet ervoor zorgen dat dit principe geen holle frase is, maar daadwerkelijk en met terugwerkende kracht wordt nageleefd. Verder wil de SGP dat bij ieder nieuw initiatief goed gekeken wordt naar de gevolgen voor het midden- en kleinbedrijf (mkb). Het mkb, met daarbij veel familiebedrijven, vormt immers de ruggengraat van de lokale en regionale economieën.

In het kort:

- ▶ Het 'one in, one out'-principe gaat gelden voor alle Europese regelgeving.
- ▶ Er wordt een permanente werkgroep opgericht die periodiek nagaat welke wet- en regelgeving herzien of geschrapt kan worden.
- ▶ Nieuwe wetgevingsvoorstellen worden vergezeld van een mkb-toets.

Duurzame consumptie

De SGP is een groot voorstander van technische harmonisatie. Door technische voorschriften en productnormen verder gelijk te trekken, kunnen belemmeringen in de handel van goederen en diensten worden weggenomen. De recente harmonisatie van opladers voor elektrische apparaten is daar een goed voorbeeld van en helpt de afvalberg

te verkleinen. Informatie voor consumenten over gekochte producten of diensten moet waarheidsgetrouw en volledig zijn. Alleen dan kunnen consumenten een weloverwogen keuze maken om een duurzaam product te kopen.

Als een product kapotgaat, moeten consumenten bij de verkoper kunnen aankloppen om het product te laten repareren of advies te krijgen hoe het gerepareerd kan worden. Zeker binnen de wettelijke garantietermijn moet een fabrikant altijd de mogelijkheid bieden om een product te (laten) repareren in plaats van een nieuw product af te leveren. Europese kwaliteitsnormen voor reparatiediensten zijn in dat kader van groot belang.

In het kort:

- ▶ Consumenten krijgen het recht om producten door de fabrikant te laten repareren. Binnen de wettelijke garantietermijn is dit gratis.

Europese investeringsfondsen

Voor het mkb, start-ups en familiebedrijven dient er betere en gemakkelijkere toegang te komen tot EU-investeringsfondsen en innovatiefondsen, zoals Horizon Europe. Deze fondsen kunnen zorgen voor een vliegwieleffect. De focus bij investeringsfondsen moet liggen op zowel verduurzaming als versterking van de concurrentiekracht.

In het kort:

- ▶ Met name het mkb krijgt betere toegang tot investeringsfondsen.

Aanbestedingen

De Europese aanbestedingsregels zorgen voor een open speelveld en dat is goed. Tegelijkertijd moeten de lidstaten de ruimte krijgen om een eigen

afweging te maken als een aanbesteding raakt aan strategische sectoren of de nationale veiligheid. In die gevallen moet het mogelijk zijn om buitenlandse bedrijven te weren of voorrang te geven aan bedrijven uit eigen land. Dit is nodig voor zowel het waarborgen van de nationale veiligheid als het behoud van strategische autonomie. De SGP wil dat EU-lidstaten buitenlandse investeringen in bijvoorbeeld high tech-bedrijven strenger beoordelen en zo nodig tegenhouden. De SGP vindt dat de interne markt beschermd moet worden tegen versturende buitenlandse subsidies. Oneerlijke concurrentie van buitenlandse - door overheden gesubsidieerde - bedrijven moet worden voorkomen. Cruciale sectoren en technologieën verdienen bescherming. De SGP wil ook dat gemeenten niet verplicht worden om een Europese aanbesteding te openen als het gaat om bijvoorbeeld jeugdzorg of uitvoe-

ring van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO).

In het kort:

- ▶ Lidstaten behouden de regie als het gaat om Europese aanbestedingen bij opdrachten die raken aan de nationale veiligheid.
- ▶ Investerings van buiten de EU in strategische sectoren moeten kritisch beoordeeld worden.
- ▶ Gemeenten worden bij de uitvoering van hun taken rond jeugdzorg en de WMO vrijgesteld van Europese aanbestedingsregels.

Digitale transitie

Digitalisering speelt een grote rol in onze samenleving. Fysieke grenzen vervagen steeds meer, omdat cyberdreigingen bij uitstek grensoverschrijdend zijn en niet ophouden bij de Nederlandse grens. Samenwerking tussen lidstaten is daarvoor essentieel. Om de digitale veiligheid te verbeteren en digitalisering in het algemeen in goede banen te leiden, is toekomstbestendige wetgeving nodig op Europees niveau.

Machtsmisbruik van grote techplatforms zoals Google, Facebook, Amazon en TikTok is een serieuze bedreiging. Wetgeving op EU-niveau is nodig om bedrijven en burgers beter te beschermen tegen oneerlijke concurrentie en misbruik van gegevens. De Data Act, Digital Services Act en de Digital Markets Act moeten regelmatig tegen het licht worden gehouden met het oog op nieuwe ontwikkelingen. Hoewel de potentie van kunstmatige intelligentie (AI) groot is, geldt dat ook voor de gevaren hiervan. De SGP pleit daarom voor strenge ethische kaders en is voorstander van regelgeving op EU-niveau vanwege het grensoverschrijdende karakter van AI. Zo moeten AI-systemen voldoen aan beginselen als

proportionaliteit, dataminimalisatie en transparantie. Wat de SGP betreft komt er geen Europese digitale portemonnee (digital wallet), die als vervanging zou moeten gaan dienen van nationale identificatiesystemen, zoals DigiD in Nederland. De voordelen van zo'n Europees systeem wegen niet op tegen de nadelen. De gedachte is om via een Europese digitale identiteit de gebruiker toegang te bieden tot allerlei persoonlijke gegevens en die op aanvraag beschikbaar te stellen aan overheden en instanties. Dat brengt allerlei gevaren met zich mee. Hoe wordt de privacy gewaarborgd? Wie krijgt er toegang tot de gegevens? Wat de SGP betreft is een digitale Europese identiteit een stap in de verkeerde richting, namelijk die naar een Europees burgerschap. De burger moet altijd toegang hebben tot zijn persoonlijke gegevens en zelf de regie kunnen houden over wat er met zijn data gebeurt. Daarbij moet er ook aandacht zijn voor mensen die niet of nauwelijks mee kunnen of willen komen in de digitale samenleving. Daarom moet bij ieder nieuw voorstel altijd de mogelijkheid blijven bestaan om ook fysiek of op papier zaken te regelen.

Het is aan de lidstaten om samen met het bedrijfsleven afspraken te maken om kwetsbare groepen in de samenleving te beschermen tegen cybercrime. Bij de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is gebleken dat niet alleen de handhaving tekortschiet, maar dat er ook sprake is van een enorme lastenverzwaring voor met name het sociale domein. Hier moet een goede balans in worden gevonden.

Veilig internet gaat voor de SGP verder dan de bescherming tegen cyberaanvallen, het inkaderen van kunstmatige intelligentie en het tegengaan van machtsconcentratie van grote techbedrijven. Veilig en gefilterd internet voor zowel kinderen als volwassenen moet meer prioriteit krijgen. Kinderen, maar evengoed volwassenen, moeten door goede filtering worden beschermd tegen pornografisch en gewelddadig materiaal. De Europese Commissie moet met wetgeving komen om samen met de lidstaten dit ernstige probleem aan te pakken. Daarnaast moet het in de EU onmogelijk worden

“Machtsmisbruik van grote techplatforms zoals Google, Facebook, Amazon en TikTok is een serieuze bedreiging.”

om illegale content te hosten op websites. Sites die seks met minderjarigen aanbieden of waar mensenhandel mee wordt gefaciliteerd, worden direct uit de lucht gehaald.

In het kort:

- ▶ Lidstaten werken samen bij cyberaanvallen vanuit derde landen; de Commissie speelt daarbij een coördinerende rol.
- ▶ De macht van grote techbedrijven wordt beperkt en het gebruik van kunstmatige intelligentie wordt afgebakend binnen ethische kaders.
- ▶ Er komt geen Europese digitale identiteit.
- ▶ Burgers hebben recht op veilig en gefilterd internet. Daarvoor maakt de EU meer werk van het uitbannen van pornografisch en gewelddadig materiaal.

Industriepolitiek

Meer dan ooit is het voor de EU-lidstaten van belang hun industrie te behouden en te stimuleren. Dat geldt zeker nu de vraag naar kritieke grondstoffen zal toenemen om de omslag te kunnen maken naar een duurzamere samenleving. De wereldwijde spanningen zoals de oorlog in Oekraïne en de handelsconflicten met China laten zien dat een eigen kenniseconomie en maakindustrie onontbeerlijk zijn. Daarvoor is nauwe samenwerking tussen onderzoeksinstituten en de industrie nodig. Bedrijven moeten worden aangemoedigd om te investeren in onderzoek en ontwikkeling. Fondsen uit bijvoorbeeld Horizon Europe zijn een financieel instrument om het concurrentievermogen van de EU in de wereld te waarborgen. Het is echter niet realistisch om te verwachten dat de EU alle producten zelf kan gaan produceren, alleen al gezien het gebrek aan voldoende kritieke grondstoffen in de EU. Ook het feit dat de lonen in Nederland en Europa veel hoger zijn dan in de rest van de wereld, maakt het lastig om op alle terreinen als

EU geheel zelfvoorzienend te worden. De SGP is daarom voorstander van een realistisch Europees industriebeleid. Dat houdt in dat de overheid de juiste randvoorwaarden moet bieden waarbinnen bedrijven op een duurzame manier kunnen groeien en innoveren. Dat moet ervoor zorgen dat Europese maakindustrie op een eerlijke manier de concurrentie aankan met landen buiten de EU. Dat is hard nodig om te voorkomen dat de maakindustrie verdwijnt naar landen buiten de EU.

In het kort:

- ▶ Europees industriebeleid is nodig voor een goede concurrentiepositie wereldwijd.
- ▶ De EU stimuleert het bedrijfsleven actief om te investeren in onderzoek en ontwikkeling.
- ▶ Behoud en uitbreiding van 'eigen' Europese kennis- en maakindustrie is essentieel.

“Meer dan ooit is het voor de EU-lidstaten van belang hun industrie te behouden en te stimuleren.”

4.

EEN HOUDBARE MUNT

Euro en monetaire unie

Op 1 januari 1999 is de euro ingevoerd. De SGP heeft tegengestemd vanuit de overtuiging dat een gemeenschappelijke munt onvoldoende recht doet aan de economische, politieke en culturele verscheidenheid binnen de Europese Unie. Sindsdien zit Nederland samen met andere Europese landen in één muntunie. Daar hebben we ons toe te verhouden. Sinds de invoering zijn er diverse ingrijpende en verstrekkende maatregelen genomen om het europroject uit te breiden. Tegelijk zijn er grenzen aan de bevoegdheden van de EU op monetair gebied. Deze grenzen worden echter in de praktijk steeds verder opgerekt. De eurozone staat dan ook op een kruispunt: kiezen we voor meer Europese zeggenschap over ons geldstelsel of zetten we de lidstaten weer aan het roer van de financiën? De SGP kiest voor het laatste. Meer soevereiniteit, meer Nederlandse inspraak en minder geld naar de EU.

Begrotingsregels

De eurozone bestaat uit twintig lidstaten. De ongegronde hoop en verwachting in de jaren negentig was dat de landen door één munt te delen economisch gezien dicht bij elkaar zouden komen. Dat is echter niet gebeurd. De economieën zijn juist verder uit elkaar gegroeid. Ook wordt er binnen de eurozone nog steeds heel verschillend gedacht en gehandeld als het gaat om zaken als begrotingsoverschot, staatsschuld en werkloosheid. Binnen het Stabiliteits- en Groeipact zijn hierover degelijke begrotingsregels opgesteld, maar deze worden niet of nauwelijks nageleefd en de handhaving is afwezig. Als reactie hierop wil de Europese Commissie de regels versoepelen. De SGP hecht aan een goed functionerend begrotingspact en is daarom tegen versoepeling. Afspraak is afspraak! Landen

moeten hun verdragsverplichtingen nakomen, (eindelijk) zorgen voor voldoende buffers in hun begrotingen en te hoge staatsschulden verlagen. Naleving en handhaving verbeteren kan door automatische sancties op te leggen en subsidies in te houden of door een land (tijdelijk) het stemrecht in de Raad van Ministers te ontnemen. De nadruk in het begrotingspact moet komen te liggen op het tegengaan van begrotingstekorten. Uitgangspunt moet zijn dat ieder deelnemend land een structureel sluitende begroting zonder tekort presenteert. Degelijk financieel beleid moet voorop staan. Het gaat hier immers om belastinggeld van burgers. Staatsschulden zullen zo vanzelf stapsgewijs dalen. Dat is nodig, want hoge staatsschulden leiden tot instabiliteit.

In het kort:

- ▶ De begrotingsregels worden niet versoepeld. De naleving van deze regels wordt afdwingbaar door bijvoorbeeld automatische sancties op te leggen, subsidies in te houden of door landen (tijdelijk) het stemrecht in de Raad van Ministers (Ecofin) te ontnemen.

De SGP hecht aan een goed functionerend begrotingspact en is daarom tegen versoepeling. Afspraak is afspraak!

Wederzijdse verantwoordelijkheid in een gemeenschap

De grote verschillen tussen de economieën van de lidstaten vormen een bron van interne spanning binnen de eurozone. Dit hebben we duidelijk gezien in de recente financiële en economische crisis. Toen moesten landen die hun begrotingen en staatsschuld wel op orde hadden, waaronder Nederland, de landen met problemen van financiële ondergang behoeden. Zo werden de eerste stappen gezet in de richting van een transferunie. Inmiddels wordt er op veel manierengeld doorgesluisd van Noord- naar Zuid-Europa en van West- naar Oost-Europa. De SGP vindt dit ongewenst. Het is slecht voor het draagvlak onder burgers en ook voor de concurrentiepositie van de ontvangende landen, omdat zij zich op deze manier niet hoeven te verbeteren. We bevinden ons als eurozone in een gemeenschap en daarom hebben we als lidstaten zorg voor elkaar te dragen en solidair met elkaar te zijn. Binnen gemeenschappen geldt echter ook het principe van wederzijdse verantwoordelijkheid. Het kan niet zo zijn dat slechts

één of enkelen verantwoordelijkheid dragen en anderen zich afhankelijk opstellen. Met het 'whatever it takes'-beleid, waarbij er alles aan gedaan wordt om lidstaten binnen de eurozone te houden, is een fundamentele fout gemaakt. We hebben de verantwoordelijkheid weggehaald bij de lidstaten en er een gezamenlijke EU-verantwoordelijkheid van gemaakt. Hierdoor hebben we van het vangnet dat we hadden om elkaar te helpen in moeilijke tijden, een hangmat gemaakt. De SGP keert zich hiertegen. De Nederlandse belastingbetaler mag niet opdraaien voor schulden die de Nederlandse regering niet is aangegaan en voor de uitgaven van andere lidstaten.

In het kort:

- ▶ Alle lidstaten van de eurozone nemen hun verantwoordelijkheid voor gezond financieel beleid. Een transferunie is schadelijk voor de onderlinge solidariteit en het draagvlak onder burgers.

Schuldenunie

De Europese Unie heeft zich inmiddels ook zelf diep in de schulden gestoken. Tijdens de coronacrisis is de Europese Commissie met een Herstelfonds gekomen ter waarde van ruim 800 miljard euro. Hiervoor is zij zelf gaan lenen op de kapitaalmarkt, zonder concrete plannen om dit terug te betalen. In de praktijk is het niet nodig gebleken voor het economisch herstel van de lidstaten. De SGP was en is fel tegen dit Herstelfonds. Dit instrument mag geen precedent vormen. Alleen nationale regeringen mogen schulden aangaan en kapitaal ophalen op de kapitaalmarkt; hiervoor heeft de Europese Commissie geen mandaat. Bovendien is het zeer onverstandig om zoveel schulden aan te gaan. Het zorgt voor extra schuldendeling tussen lidstaten, wakkert de inflatie aan en zorgt ervoor dat lidstaten nog onverschilliger met belastinggeld omgaan. Daarom pleit de SGP ervoor dat nog niet bestede middelen uit het Herstelfonds niet worden uitgegeven aan de geplande maatregelen, maar worden gebruikt voor versnelde aflossing van de schuld van het Herstelfonds.

In het kort:

- ▶ Het Herstelfonds had er nooit mogen komen. Er komen geen nieuwe vergelijkbare fondsen en niet-bestede middelen uit het Herstelfonds worden gebruikt voor versnelde aflossing van de schulden.

De ECB en haar instrumentarium

Oplopende inflatie, als gevolg van het monetair beleid, en steeds groter wordende verschillen tussen de lidstaten leiden ertoe dat de Europese Centrale Bank (ECB) steeds meer onverantwoorde noodgrepen moet toepassen om de eurozone bij elkaar te houden. Zo hebben we lange tijd extreem lage en zelfs negatieve rentes gekend. Een ander voorbeeld is het Transmission Protection Instrument (TPI), waarmee de ECB de macht heeft

gekregen om gericht staatsobligaties op te kopen. Ook vertoont de ECB ambities op het gebied van klimaat. Hiermee drijft de ECB steeds meer af van haar oorspronkelijke mandaat, namelijk het garanderen van prijsstabiliteit. De doelstelling van de bank is om de inflatie nabij de 2% te houden. Dit ondersteunt het vertrouwen en voorkomt dat opgebouwd vermogen minder waard wordt, bijvoorbeeld van (pensioen)sparenders. Voor de SGP is het belangrijk dat de ECB een onafhankelijke instelling is en geen speelbal wordt van nationale en politieke belangen.

In het kort:

- ▶ De ECB moet onafhankelijk zijn en zich beperken tot haar kerntaak: het bewaken van de prijsstabiliteit. Dat betekent geen extra opkoopprogramma's, geen extra leningen, geen gemeenschappelijke schulden (eurobonds) en geen extra taken.

Voor de SGP is het belangrijk dat de ECB een onafhankelijke instelling is en geen speelbal wordt van nationale en politieke belangen.

Geen volledige bankenunie

De Europese Commissie werkt aan een bankenunie. Voor de SGP is een nog verder geïntegreerde Europese bankenunie onacceptabel. Europees banktoezicht vervult een nuttige rol. Europese risicodeling via een bankenunie gaat echter veel te ver. Dit zou betekenen dat omvallende banken en spaartegoeden in de toekomst niet meer door het euroland zelf worden gered, maar via een Europees depositogarantiefonds. Dat is onaanvaardbaar. Dit zou immers leiden tot een transferunie waarbij het geld van Nederlandse spaarders gebruikt wordt om banken uit andere Europese landen overeind te houden.

In het kort:

- ▶ Een nog verder geïntegreerde bankenunie is onacceptabel. Er komt geen Europees depositogarantiestelsel.

Exitstrategieën

Voor de SGP is duidelijk dat de stelling 'there is no alternative' voor de euro en de Economische en Monetaire Unie (EMU) niet klopt. Europese samenwerking is groter dan de EMU en het besluit voor de euro is niet onomkeerbaar. We constateren

“ Voor de SGP is het van groot belang dat vrijheid en privacy in relatie tot geld gewaarborgd zijn.

steeds meer problemen rond een gezamenlijke munt. Het risico is reëel dat de eurozone onhoudbaar blijkt en uit elkaar gaat vallen. Daarom is het verstandig gedegen exitstrategieën te ontwerpen. Als de positie van een euroland op basis van vooraf bepaalde criteria onhoudbaar wordt, moet dat land kunnen worden gedwongen de eurozone te verlaten. Daarnaast is het denkbaar dat een euroland vrijwillig voor vertrek kiest. Ook Nederland zelf moet exitscenario's klaar hebben liggen om uit de eurozone te kunnen stappen en voorbereid zijn op de situatie waarin een andere lidstaat de eurozone verlaat. Daarnaast dient het automatisme dat nieuwe EU-lidstaten op termijn de euro moeten invoeren uit het Verdrag te worden geschrapt. Lidmaatschap van de EU moet losstaan van deelname aan de muntunie.

In het kort:

- ▶ Een land dat zich herhaaldelijk niet aan de afspraken houdt en geen perspectief heeft op voldoende concurrentiekracht, moet afscheid nemen van de euro. Als een land de eurozone verlaat, kan het een hulpplan krijgen om de pijn te verzachten en de herstelkracht van de economie gericht te versterken.
- ▶ Er worden exitcriteria en -draaiboeken opgesteld om een gecontroleerde uittreding uit de eurozone te faciliteren. Lidmaatschap van de EU wordt losgekoppeld van deelname aan de Economische en Monetaire Unie (EMU).

Digitale euro

De EU is bezig met een digitale euro. In reactie op landen als Japan, China en verschillende techbedrijven die een digitale munt ontwikkelen, is de ECB in oktober 2021 begonnen met een onderzoeksfase. De SGP is tegen de komst van een digitale euro. Allereerst vanwege de onduidelijkheid die er is rondom nut en noodzaak. De digitale euro biedt geen oplossing voor een niet-bestaand probleem. Ook nu zijn er al voldoende mogelijkheden om met digitaal geld te betalen. Het verschil tussen de huidige mogelijkheden en de digitale euro is dat de digitale euro direct uitgegeven zal worden door de ECB. Ons huidige geld wordt uitgegeven door commerciële banken als tussenpersoon. Kredietgeving moet volgens de SGP via commerciële banken verlopen en niet rechtstreeks door de ECB naar de consument. Dat geeft de ECB te veel macht en controle. Zo zou de digitale euro op termijn programmeerbaar kunnen worden. De ECB zou dan de mogelijkheid krijgen te bepalen waaraan burgers hun geld kunnen besteden. Voor de SGP is het van groot belang dat vrijheid en privacy in relatie tot geld gewaarborgd zijn. Daarnaast zet de digitale euro een nog grotere druk op het gebruik van contant geld. Voor de SGP is het belangrijk dat betalen met contant geld altijd mogelijk blijft. Naast programmeerbaarheid maakt een digitale euro ook negatieve rentes mogelijk. Dat is onwenselijk en moreel niet aanvaardbaar.

In het kort:

- ▶ Er komt geen digitale euro.
- ▶ Betalen met contant geld blijft altijd mogelijk.

5.

BESCHEIDEN BUDGETTEREN

Begroting en belasting

De SGP is voorstander van een kleine overheid en in het bijzonder van een bescheiden Europese overheid. De overheid dient verantwoord om te gaan met publieke middelen. Het gaat immers om geld, betaald door belastingbetalers. De SGP staat daarom voor een bescheiden Europese begroting, waarbij inkomsten en uitgaven zorgvuldig worden gewogen en de bestedingen correct en zinvol zijn. Op het gebied van belastingen moeten nationale regeringen exclusief verantwoordelijk blijven. Wat de SGP betreft worden de bevoegdheden van de EU op dat vlak niet uitgebreid, maar eerder ingeperkt.

Bescheiden EU-begroting

De SGP wil dat de Europese begroting beperkt blijft tot maximaal 1% van het Europese bruto nationaal product (bnp). Dat is een heldere grens en deze wordt al jaren voorgestaan door de zuinige, noordelijke landen. Bij het vaststellen van de nieuwe Europese meerjarenbegroting in 2027 wordt deze 1%-norm weer het uitgangspunt. Dat betekent dat er wat de SGP betreft met name gekort moet worden op de omvangrijke budgetten voor de structuurfondsen. De afgelopen jaren is er buiten het MFK een Herstelfonds gecreëerd ter waarde van ruim 800 miljard euro. De SGP heeft dat niet gesteund en zal zich blijven keren tegen eventuele nieuwe vergelijkbare plannen. Uitgangspunt moet zijn dat de EU ook bij crises eerst bestaande fondsen aanspreekt, voordat zij weer nieuwe maatregelen treft en fondsen in het leven roept. Een bescheiden begroting is nodig om ervoor te zorgen dat de EU zich concentreert op haar kerntaken. De SGP is in dit verband ook tegen een aparte begroting voor de eurozone. Dit zou immers resulteren in nog meer macht voor de EU en nog meer financiële en monetaire integratie. Wat de positie van nettobetalers

betreft, zoals Nederland, moet er een rechtvaardiger verdeling komen van baten en lasten over de lidstaten.

In het kort:

- ▶ De Europese begroting wordt beperkt tot maximaal 1% van het bnp en er komt geen aparte begroting voor de eurozone.
- ▶ Er komt een rechtvaardiger verdeling van baten en lasten over de lidstaten.

Geld goed besteden

Geld moet nuttig (doelmatig en doeltreffend) worden uitgegeven aan zaken waar samenwerking meerwaarde heeft, zoals aan het versterken van de interne markt en aan onderzoek en innovatie met een Europese toegevoegde waarde. Een belangrijk onderdeel waarop de SGP wil bezuinigen, zijn de Europese structuurfondsen. De structuurfondsen zijn bedoeld om nieuwe lidstaten gedurende een overgangperiode te helpen integreren in de interne markt, maar dreigen nu steeds meer een permanent karakter te krijgen. De SGP wil dan ook de omvang van deze fondsen halveren en die alleen aanwenden voor de armste regio's van lidstaten met een welvaartsniveau onder het EU-gemiddelde. Het doel moet zijn dat deze regio's zich economisch in de richting van het EU-gemiddelde kunnen

De SGP wil dat de Europese begroting beperkt blijft tot maximaal 1% van het Europese bruto nationaal product (bnp).

ontwikkelen. Op deze wijze kunnen de afdrachten van de lidstaten aan de EU worden verminderd. Het niet afgedragen geld kunnen de lidstaten vervolgens zelf, zonder tussenkomst van de EU, in hun eigen regio's besteden. Dat scheelt rondpompen van belastinggeld.

Europese structuurfondsen en onderzoeksprogramma's moeten primair als investeringsbudget worden gezien. Ze financieren grensoverschrijdende investeringen of investeringen met een duidelijke Europese meerwaarde, zoals transportcorridors, fundamenteel onderzoek en energienetwerken. Er moet scherp op worden toegezien dat de investeringen nuttig zijn. De SGP vindt dan ook dat lidstaten met een aangescherpte kosten-batenanalyse het nut van een project moeten kunnen aantonen. Kan de lidstaat niet voldoen aan dit nuttigheids-criterium, dan moet de Europese subsidie teruggevorderd kunnen worden. De EU zou verder een hoop geld kunnen besparen door het aantal Europese agentschappen en adviescomités omlaag te brengen. Europese subsidies in het sociale domein

moeten worden vermeden, omdat dit beleidsterrein tot de exclusieve bevoegdheid van de lidstaten behoort. Vergoedingen voor leden van het EP worden gebaseerd op daadwerkelijk gemaakte kosten. Parlementsleden geven daarbij inzicht in hun uitgaven.

In het kort:

- ▶ De structuurfondsen worden gehalveerd en zijn alleen beschikbaar voor lidstaten die een welvaartsniveau hebben dat onder het EU-gemiddelde ligt.
- ▶ Europese agentschappen en adviescomités worden gefuseerd, afgeschaft of efficiënter gemaakt om zo geld te besparen.
- ▶ Europese subsidies in het sociale domein worden vermeden.
- ▶ Vergoedingen voor leden van het EP worden gebaseerd op daadwerkelijk gemaakte kosten en parlementsleden geven daarbij inzicht in hun uitgaven.

De EU zou een hoop geld kunnen besparen door het aantal Europese agentschappen en adviescomités omlaag te brengen.

Fraudebestrijding en controle

De SGP vindt het van het grootste belang dat Europees geld correct wordt besteed. Het gaat hier immers om geld van belastingbetalers. Jaar op jaar constateert de Europese Rekenkamer dat een te hoog percentage (hoger dan 2%) van het Europese geld niet op de juiste manier wordt besteed en verantwoord. Dat betekent niet automatisch dat er met dat Europese geld is gefraudeerd. Een belangrijke oorzaak van de fouten is namelijk de ingewikkelde regelgeving. De SGP wil daarom de regels voor EU-subsidies vereenvoudigen en onnodige administratieve lasten schrappen. Het toezicht op de besteding moet echter wel degelijk worden aangescherpt. In de eerste plaats moeten lidstaten zelf beter gaan controleren. Veel van de fouten kunnen namelijk door de lidstaten worden ontdekt en gecorrigeerd. Daarnaast moet de Europese Rekenkamer bij de controle op de bestedingen man en paard noemen: lidstaten moeten publiekelijk op de vingers worden getikt voor het niet correct besteden van Europees geld. Dan kunnen de nationale parlementen hun regeringen daar ook op aanspreken.

De Europese Commissie is eindverantwoordelijk voor goed financieel beheer van de Europese begroting. Zij moet streng en rechtvaardig optreden bij misbruik van EU-geld en tegenwerking bij onderzoek naar de besteding. Het onderzoek naar fraude met EU-gelden wordt uitgevoerd door het Europees bureau voor fraudebestrijding (OLAF). Daarnaast heeft de EU een Europees Openbaar Ministerie

(EOM) ingesteld. De SGP is geen voorstander van verdere uitbreiding van de bevoegdheden van het EOM. Zijn mandaat blijft beperkt tot het gebied van grensoverschrijdende fraude met Europees geld en grootschalige btw-fraude. De Commissie moet EU-subsidies opschorten en terugvorderen van landen die EU-geld niet correct besteden.

In het kort:

- ▶ Regels voor EU-subsidies worden vereenvoudigd en administratieve lasten worden teruggedrongen. De EU ziet scherper toe op de doeltreffendheid van de bestedingen. Geld dat niet correct is besteed, wordt teruggevorderd. Er komen financiële prikkels voor lidstaten om financieel beheer te verbeteren.
- ▶ De Europese Commissie zorgt voor een gecoördineerde aanpak van het nog altijd veel te hoge foutenpercentage bij de besteding van de Europese fondsen zoals dat door de Europese Rekenkamer geconstateerd wordt.
- ▶ Het mandaat van het EOM blijft beperkt tot het gebied van grensoverschrijdende fraude met Europese fondsen en grootschalige btw-fraude en mag niet worden uitgebreid.

Transparantie

Belangrijk voor het goed kunnen controleren van de besteding van Europese fondsen is transparantie. Van alle Europese fondsen moet inzichtelijk zijn waar en waaraan het geld precies is besteed. Het kan daarbij niet zo zijn dat bijvoorbeeld op het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) andere bepalingen van toepassing zijn dan op het Herstelfonds. De SGP is er dan ook voorstander van dat de eindbegunstigden van het Herstelfonds, net als die van het GLB, openbaar gemaakt worden om zo fraude tegen te gaan.

Transparantie is ook belangrijk in het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering. Tegelijkertijd moeten we letten op de consequenties van Europese wetgeving op dit vlak. De wetgeving en de nationale uitvoering daarvan zijn op een aantal punten doorgeschoten. Stichtingen ervaren bijvoorbeeld grote moeite bij het openen van een bankrekening en banken zijn veel tijd kwijt aan klantonderzoek. Ook humanitaire hulp mag niet gehinderd worden door te vergaande antiwitwasregels. Bij wetgeving die witwassen en het financieren van terrorisme moet tegengaan, moet vooraf een toets plaatsvinden naar de daadwerkelijke toegevoegde waarde ervan en naar de gevolgen van de wetgeving voor de samenleving.

In het kort:

- ▶ In het kader van transparantie worden de eindbegunstigden van het Herstelfonds gepubliceerd.
- ▶ Bij wetgeving tegen witwassen en terrorismefinanciering wordt vooraf getoetst wat de toegevoegde waarde en de gevolgen voor de samenleving zijn.

Directe Europese belastingen om de EU-begroting te financieren zijn voor de SGP onacceptabel.

Belastingen – bevoegdheid van de lidstaten

Directe Europese belastingen om de EU-begroting te financieren, zoals een Europese financiële transactietaks, zijn voor de SGP onacceptabel. De EU is permanent op zoek naar nieuwe eigen middelen. Hier is de SGP fel op tegen. Het recht om belasting te heffen komt exclusief de lidstaten toe. Hun soevereiniteit is hierbij in het geding. De EU heeft dat recht principieel niet. Daarnaast verliezen de lidstaten door de invoering van Europese belastingen hun greep op de Europese begroting. De huidige Europese belastingen, zoals douanetarieven, zijn tot stand gekomen door unanieme besluitvorming in de Raad. Die procedure moet wat de SGP betreft niet gewijzigd worden in goedkeuring door middel van een gekwalificeerde meerderheid. Indien er onverhoopt nieuwe voorstellen voor Europese belastingen voorliggen, moet er sowieso een mogelijkheid worden gecreëerd voor een opt-out. De SGP wil wel dat de lidstaten Europese afspraken maken over het eerlijk belastingen van vliegen, accijns op kerosine en accijns op stookolie voor zeeschepen. Multinationale ondernemingen zijn zeer bedreven in het ontwijken van belastingen. Voor de SGP is het belangrijk dat ook mondiale ondernemingen een eerlijke bijdrage aan de totale belastingopbrengst leveren. De SGP wil daarom werk maken van uitvoering van het OESO-akkoord over het minimumtarief van 15% winstbelasting voor multinationals. Voor de SGP is het echter een onbegaanbare weg om die belasting door de EU te laten heffen. Het zijn de lidstaten die hun handtekening hebben gezet onder het akkoord. Daarom is het ook aan de lidstaten om het verdrag uit te voeren en de belasting te heffen. In Europees verband kunnen hier wel coördinerende afspraken over gemaakt worden, waarbij zoveel mogelijk aansluiting gezocht wordt bij de bepalingen uit het OESO-akkoord. Ook moeten multinationals verplicht worden om in hun jaarverslag aan te geven hoeveel procent belasting zij in totaal betalen over hun totale winst. Voor het publiek wordt dan duidelijk welke bedrijven belasting ontwijken.

In het kort:

- ▶ Er komen geen nieuwe 'eigen middelen' voor de EU.
- ▶ De besluitvorming met unanimité rondom belastingen blijft ongewijzigd.
- ▶ Er komt een mogelijkheid voor een opt-out bij nieuwe Europese fiscale regelingen.
- ▶ Er komen Europese afspraken over het eerlijk belastingen van vliegvluchten en accijns op kerosine. De heffing hiervan wordt door de lidstaten uitgevoerd.
- ▶ De lidstaten voeren het OESO-akkoord over de 15% winstbelasting voor multinationale ondernemingen uit. De EU hoeft hier niet tussen te zitten.
- ▶ Er komt een EU-regel voor multinationale ondernemingen, die inhoudt dat zij het totale belastingbedrag dat zij betalen over hun totale winst, publiceren in hun jaarverslag.

Eigen middelen

Eigen middelen zijn inkomsten die voortkomen uit afspraken in het kader van het communautaire beleid. Dat wil zeggen: beleid waarvan de lidstaten bevoegdheden hebben overgedragen aan de Europese Unie. Voorbeelden hiervan zijn landbouwheffingen op producten uit derde landen, douanerechten die in de lidstaten worden geheven op invoer uit derde landen en een percentage van de btw-opbrengsten. Ook moeten de lidstaten een nationale bijdrage betalen op basis van niet-gerecycleerd plastic verpakkingsafval. Dit vormt een nieuw eigen middel voor de EU. De EU wil daarnaast haar eigen middelen uitbreiden door bijvoorbeeld een belasting op financiële transacties.

6.

VOOR BOEREN, VISSERS EN BUITENLUI

Landbouw en visserij

Je zult in deze tijd maar boer, visser of tuinder zijn. De stapeling van regels door een overheid die te weinig rekening houdt met de praktijk, neemt hand over hand toe, terwijl een duurzaam verdienmodel ontbreekt. De SGP wil naast ondernemers staan. Boeren, tuinders en vissers zijn onmisbaar voor voedselzekerheid in Nederland, Europa en de rest van de wereld. Elke dag komen er in de wereld meer dan 200.000 mensen bij en al deze monden moeten gevoed worden. Vruchtbare gronden en vakmanschap zijn hard nodig. Alleen samen kunnen we de duurzaamheidsopgaven het hoofd bieden, waarbij goed rentmeesterschap het uitgangspunt is. Het is de hoogste tijd dat er toekomstperspectief komt voor boeren, tuinders en vissers.

Vitale landbouw

Voor een vitale landbouw moet innovatief ondernemerschap de ruimte krijgen. De uitdaging is om met minder grondstoffen meer voedsel te produceren wat bovendien duurzaam en efficiënt moet plaatsvinden. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) moet daarom inzetten op productief gebruik van de beschikbare landbouwgrond en steun voor duurzame voedselproductie. Extra inspanningen voor onder meer biodiversiteit en landschap moeten worden beloond naast een vergoeding voor gemaakte kosten en gedeelde inkomsten. Het GLB zorgt daarnaast voor een vangnet in geval van marktverstoring. Jonge boeren hebben toekomstperspectief en steun nodig voor een bedrijfsvername. Een vitale landbouwsector vormt de ruggraat van het platteland.

In het kort:

- ▶ Het landbouwareaal blijft beschikbaar voor landbouwproductie.
- ▶ Het GLB wordt eenvoudiger en de basissteun wordt niet belast met voorwaarden die onvoldoende aansluiten bij de praktijk. Extra inspanningen op het vlak van natuur worden beloond.
- ▶ Het GLB stimuleert precisielandbouw.

Eerlijke prijs en gelijk speelveld

De SGP wil een eerlijke prijs voor boeren. Beleid moet inzetten op het versterken van de positie van boeren en tuinders en een betere waardeverdeling in de voedselketen. Europese milieu- en dierenwelzijnseisen behoren tot de strengste ter wereld. Dit vraagt van ondernemers soms zeer hoge investeringen. De extra kosten moeten ze kunnen terugverdienen. Het gelijke speelveld staat onder druk doordat de EU steeds meer eisen stelt aan de eigen voedselproducenten, onder meer in het kader van de Green Deal, terwijl deze eisen niet gelden

“ **Het gelijke speelveld staat onder druk doordat de EU steeds meer eisen stelt aan de eigen voedselproducenten.** ”

als er voedsel geïmporteerd wordt. Doelstellingen voor verdere verduurzaming moeten haalbaar en betaalbaar zijn en er moet voldoende tijd zijn om ze te realiseren. De cumulatieve effecten van Europese doelstellingen zoals 20% minder meststoffen, 50% minder gewasbeschermingsmiddelen en 25% biologisch areaal, zijn op dit moment onvoldoende in beeld. Het is daarom hoogst onverstandig dergelijke doelstellingen (van bovenaf) op te leggen. Voorkomen moet worden dat de voedselproductie door een ongelijk speelveld gaandeweg wegvloeit uit de EU waardoor de afhankelijkheid van derde landen vergroot wordt. Bij internationale handel moet een gelijk speelveld het uitgangspunt vormen voor concurrentie.

In het kort:

- ▶ De EU zet zich in voor het versterken van de positie van de boer in de keten, onder meer door duidelijkheid over mededingingsregels.
- ▶ De Richtlijn inzake oneerlijke handelspraktijken in de landbouw- en voedselvoorzieningsketen wordt aangescherpt: bij deelname aan keurmerken hoort zekerheid voor een kostendekkende vergoeding.
- ▶ Streefdoelen volgens Europees beleid moeten haalbaar en betaalbaar zijn, met behoud van voedselzekerheid, en hebben geen juridisch bindend karakter.
- ▶ Voor alle beleids- en wetgevingsvoorstellen gaat een cumulatieve effectenbeoordeling gelden.
- ▶ Kwetsbare landbouwsectoren worden uitgezonderd van heffingsvrije tariefcontingenten in vrijhandelsovereenkomsten en aan import worden gelijkwaardige productie-eisen gesteld.
- ▶ Voor vaccineren tegen dierziektes, zoals vogelgriep, komen er Europese en internationale afspraken zodat er geen nadelige gevolgen zijn voor de handel.

Gewasbescherming

Boeren en tuinders moeten voldoende middelen hebben om de plantgezondheid te kunnen waarborgen. Voor geïntegreerde gewasbescherming is een goed gevulde medicijnkast onmisbaar voor effectieve inzet van middelen op het moment dat het nodig is. Alternatieve middelen moeten sneller beschikbaar komen. Daarvoor moet de beoordelingscapaciteit in de lidstaten op orde gebracht worden, indien nodig gecoördineerd door de EU. De regelgeving voor duurzaam gebruik moet niet eenzijdig gericht zijn op hoeveelheden, maar vooral op het verminderen van de aantasting van het milieu.

In het kort:

- ▶ De toelating van nieuwe alternatieve gewasbeschermingsmiddelen, waaronder 'groene middelen', wordt versneld.

Innovatie en duurzaamheid

Nederland heeft een unieke land- en tuinbouwsector met een hoge productiviteit per hectare, een relatief lage 'ecologische voetafdruk' per eenheid product en veel inzet op innovatie. Zowel milieubeleid als het GLB moet hiermee rekening houden door voldoende maatwerk.

De EU moet inzetten op duurzame innovatie. Te vaak wordt innovatie belemmerd door achterhaalde regelgeving. Het behoud van een kritische massa van landbouwactiviteit is onontbeerlijk voor het blijven ontwikkelen van kennis en innovatie. Onderzoeksgelden moeten bijdragen aan praktische oplossingen voor uitdagingen op het boeren erf en in de kas.

Een gezonde bodem vormt de basis voor een duurzame teelt. Inspanningen van boeren kunnen tegelijkertijd bijdragen aan meer koolstofopslag. Boeren dienen hiervoor een vergoeding uit de markt te kunnen ontvangen.

Nederlandse veredelaars leveren met steeds weer nieuwe en productievere rassen een onmisbare

bijdrage aan duurzame teelten. Het gebruik van nieuwe veredelings technieken moet in de EU toegelaten worden, mits daarbij de soortgrenzen gerespecteerd worden. Plantmateriaal moet niet gepatenteerd kunnen worden. Het kwekersrecht blijft de aangewezen manier van bescherming.

In het kort:

- ▶ Het kader voor certificering van koolstofopslag in landbouwgrond maakt het boeren mogelijk om hiervoor een vergoeding uit de markt te ontvangen.
- ▶ Het gebruik van nieuwe verdelings technieken voor plantenveredeling wordt toegelaten met respect voor soortgrenzen en toegang tot plantmateriaal.

Nitraatrichtlijn en hergebruik nutriënten

Voor het realiseren van gezonde kringlooplandbouw moet de Nitraatrichtlijn aangepast worden. De EU moet meer ruimte bieden voor het hergebruiken van dierlijke mest en verwerkte dierlijke mest. Met de Nitraatrichtlijn moet het mogelijk zijn in elke lidstaat maatwerk af te leveren. Het meetnetwerk voor waterkwaliteit moet onderscheid maken tussen de invloed van landbouw en van stedelijke of andere factoren. Een derogatiebeschikking bij de Nitraatrichtlijn mag niet door de Europese Commissie gebruikt worden om algemene maatregelen af te dwingen.

In het kort:

- ▶ De Nitraatrichtlijn gaat meer ruimte bieden voor circulair gebruik van dierlijke mest en verwerkte dierlijke mest.

Balans in natuurwetgeving

De huidige Habitatrichtlijn is gebaseerd op een statische of starre benadering van natuur en zet Nederland onnodig op slot. Naast herziening van het nationale stikstofbeleid en het Natura 2000-beleid, is een Europese herziening van de Habitatrichtlijn nodig. Er moet meer gekeken worden naar de staat van habitattypen en soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied over landsgrenzen en door de hele EU. Als een habitatype of soort een gunstige staat van instandhouding heeft bereikt, moet de strikte beschermingsstatus automatisch aangepast worden. Zo is het noodzakelijk de exponentieel groeiende wolvenpopulatie te beheren om verdere schade aan vee te voorkomen. Grote verschillen in toepassing van het natuurbeleid in de Europese Unie, in het bijzonder die aan weerszijden van een landsgrens, zijn niet uit te leggen. Het is bizar dat Nederland een drempelwaarde van 0,005 mol hanteert voor de stikstofdepositie, terwijl vlak over de grens een Duitse drempelwaarde van 21 mol geldt. Er moet meer ruimte komen voor sociaaleconomi-

sche afwegingen. De SGP wil voorkomen dat met de nieuwe Europese Natuurherstelwet een stikstofcrisis 2.0 ontstaat.

In het kort:

- ▶ De groeiende wolvenpopulatie moet eenvoudiger beheerd kunnen worden. De beschermingsstatus van de wolf wordt verlaagd en bestaande uitzonderingsmogelijkheden voor beheer worden beter benut.
- ▶ De Habitatrichtlijn wordt herzien voor een betere balans met meer ruimte voor sociaaleconomische afwegingen. De nieuwe Natuurherstelwet leidt tot een ongewenste stapeling van regelgeving.
- ▶ Lidstaten krijgen meer ruimte om nationale keuzes bij de implementatie van (natuur)wetgeving regelmatig te herzien als deze in de praktijk niet uitvoerbaar blijken.

Regeldruk

De overheid moet stoppen met de stapeling van regelgeving en niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten. Er moet steeds gestuurd worden op het doel. Daarbij passen geen top-downvoorschriften over de manier waarop en de middelen waarmee die doelen bereikt moeten worden. De administratieve lasten voor boeren moeten ook drastisch omlaag. Vertrouwen en maatschappelijke waardering van agrarische ondernemers moeten hersteld en bevorderd worden.

In het kort:

- ▶ Er komt meer ruimte voor doelsturing in plaats van middelvoorschriften.
- ▶ De administratieve lasten en regeldruk voor de agrarische sector gaan omlaag.

Visserij

De visserij levert een wezenlijke bijdrage aan onze voedselzekerheid met vis als duurzaam natuurproduct. Ook sociaaleconomisch is de sector van groot belang voor onze kustgemeenschappen: naast de vissers vinden veel anderen werk in de hele keten van verwerking en distributie. Om voldoende aandacht voor deze sector te garanderen, pleit de SGP voor een Eurocommissaris met een portefeuille die volledig in het teken van de visserij staat. Europese beleidsvoorstellen moeten altijd vooraf getoetst worden met effectbeoordelingen, waarin de sociaaleconomische belangen nadrukkelijk moeten worden meegewogen. In dit kader is het onverstandig vergaande beperkingen op te leggen aan de bodemberoerende visserij. Het is niet goed nog verder afhankelijk te worden van geïmporteerde vis. Dat is minder duurzaam en heeft een hogere CO₂-afdruk dan wildgevangen vis uit de Noordzee. Op dit moment is ongeveer 60% van de totale Europese visconsumptie afkomstig van import. Daarom is het van belang net zulke hoge eisen te stellen aan de importvis als aan dat wat de eigen vissers vangen.

In het kort:

- ▶ De bijdrage van de visserij aan de voedselzekerheid en de economie is onmisbaar en moet worden meegewogen in beleidsvoorstellen.
- ▶ Er komt een aparte Eurocommissaris voor de visserij.

Aanlandplicht

Sinds 2015 zijn vissers verplicht om alle gevangen vis aan land te brengen, ook al gaat het om ongewenste bijvangst zonder enige commerciële waarde. Zeker voor de gemengde visserij in de Noordzee is dit een onwerkbaar maatregel. Daarnaast is de aanlandplicht strijdig met de kringloopgedachte. Wat de SGP betreft moet de aanlandplicht van tafel. De registratie van de (bij)vangst moet centraal staan, maar vissers moeten niet gedwongen worden alles aan land te brengen. Zolang de aanlandplicht bestaat, moeten de uitzonderingen optimaal benut worden en moet het aantal soorten dat onder de aanlandplicht valt, verminderd worden.

In het kort:

- ▶ De aanlandplicht gaat van tafel.

Pulsvisserij en innovatie

De pulsvisserij moet terug. Het is een grote vergissing geweest om deze zuinige, effectieve en milieuvriendelijke methode te verbieden. Het is wetenschappelijk bewezen dat de puls zorgt voor minder bodemberoering, minder brandstofgebruik en minder CO₂-uitstoot. In het licht van alle duurzaamheidsinitiatieven van de EU is het pulsverbod niet uit te leggen. De hoge brandstofprijzen als gevolg van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne, hebben veel vissers in de problemen gebracht. Dit heeft laten hoe kwetsbaar de sector is op dit

punt. De brandstofaccijnsvrijstelling voor de visserij moet dan ook blijven bestaan. Verder moeten we vergroening mogelijk maken, bijvoorbeeld door de installatie van zuinigere motoren. Soms vergen die meer ruimte aan boord. De bestaande plafonds voor de vlootcapaciteit mogen hiervoor geen belemmering vormen. Daarnaast moeten we investeringen in nieuw vistuig zoals waterspraytuig blijven stimuleren.

In het kort:

- ▶ De pulsvisserij wordt weer toegestaan.
- ▶ De brandstofaccijnsvrijstelling voor de visserij blijft behouden.
- ▶ Innovatie, vergroening en verduurzaming van vaartuigaandrijving worden gestimuleerd en mogen niet gehinderd worden door capaciteitsplafonds.

Natuurgebieden en wind op zee

Het wordt steeds drukker op zee. Beschermde natuurgebieden en windmolenparken leggen een steeds groter beslag op historische visgronden. Voor de SGP is het essentieel dat er genoeg ruimte blijft om te vissen. Meervoudig ruimtegebruik zou hierin de sleutel kunnen zijn, wat nu nog te weinig gebeurt. Daarom moeten we de vissers zelf een stem geven in het beleid. De SGP bepleit een bouwstop voor windmolens in belangrijke visgronden. Windmolens kunnen immers allerlei schadelijke ecologische effecten hebben waarvan nog maar weinig bekend is, zoals geluidshinder, verandering van zee- en luchtstromen, veranderingen in de waterkolom en elektromagnetische velden. De SGP pleit voor gedegen onderzoek naar deze effecten. Het beleid moet worden afgestemd op de resultaten hiervan. Aanbevolen wordt natuurgebieden en windmolenparken te combineren, omdat dit leidt tot minder ruimtebeslag. We moeten het ook mogelijk maken dat er gevist kan blijven worden in windparken en natuurgebieden. In het kader van de Natura

2000-richtlijnen moet de visserij aangemerkt worden als bestaand gebruik.

In het kort:

- ▶ Meervoudig gebruik van windmolenparken en natuurgebieden op zee wordt de standaard.
- ▶ Er komt onderzoek naar milieugevolgen van windmolenparken.
- ▶ Er komt een bouwstop voor windmolens in belangrijke visgronden.
- ▶ De visserij wordt aangemerkt als bestaand gebruik in Natura 2000-gebieden.

Quota

Het systeem van relatieve stabiliteit, waarbij de vangstrechten volgens een vaste verdeelsleutel worden verdeeld over de lidstaten, moet worden behouden. De toedeling van visquota op basis van historische rechten ook. Het systeem met individuele verhandelbare contingenten, dat in Nederland al decennia wordt gebruikt, heeft zijn waarde bewezen. Het zorgt namelijk voor zekerheid en dat maakt innovaties mogelijk. Het is zorgelijk dat Nederland dit wil vervangen door een verdeling op basis van duurzaamheidscriteria. Wat de SGP betreft moet er gekeken worden naar de mogelijkheid

Voor de SGP is het essentieel dat er genoeg ruimte blijft om te vissen.

van meerjarige quota om de vissers meer zekerheid te geven voor de langere termijn. Hierbij moet het MSY-principe (maximale duurzame opbrengst) leidend zijn, zodat overbevissing voorkomen wordt. De visbestanden in de Noordzee staan er over het algemeen goed voor.

In het kort:

- ▶ Het huidige quotasysteem wordt niet overboord gezet.
- ▶ De EU verkent de mogelijkheid van meerjarige quota.

Paling

Na enkele decennia van sterke daling is de palingpopulatie de afgelopen tien jaar stabiel gebleven of zelfs licht gegroeid. Dit valt in grote mate toe te schrijven aan de Europese Aalverordening uit 2007, maar extra inspanningen zijn nodig om de aalstand nog verder te verbeteren. Beter bestandsbeheer is nodig. De SGP pleit daarbij voor een holistische benadering. Recente maatregelen, die eenzijdig gericht zijn op het beperken van de visserij, zijn niet goed. Er moet werk gemaakt worden van het passeerbaar maken van migratiebarrières (zoals dijken en sluizen) en het tegengaan van vervuiling, stroperij en illegale handel. Daarnaast moeten we doorgaan met paling over de dijk zetten en het gericht uitzetten van glasaal.

In het kort:

- ▶ De Aalverordening staat weer centraal in het beheer van de paling, waarbij er een holistische aanpak is die niet eenzijdig gericht is op visserijbeperkingen.

Extern beleid

De Europese visserij heeft veel te maken met derde landen. Dichtbij huis zijn dat de wateren van het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen. Het is belangrijk om een goede relatie met deze landen te onderhouden. Helaas gedragen het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen zich niet altijd als een goede buur. Dat blijkt als ze eenzijdig maatregelen nemen die nadelig zijn voor de EU, zoals het stellen van technische vereisten aan vaartuigen en vistuig of het afsluiten van visgebieden. Daarom moet de EU bereid zijn om gepaste tegenmaatregelen te nemen indien dit nodig is. Hierbij valt nadrukkelijk te denken aan het beperken van de toegang tot de Europese markt. Ook als het gaat om het behouden van Europese toegang tot de Britse wateren na 30 juni 2026, moet dit nadrukkelijk gekoppeld worden aan Britse toegang tot de EU-markt.

Naast goede burens heeft de EU ook verre vrienden nodig. Daarom is het goed om te blijven inzetten op duurzame visserijafspraken met regionale organisaties en derde landen in Afrika en Azië. Dat houdt in dat Europese vissers het wetenschappelijk bewezen surplus in deze wateren kunnen opvissen. We hebben dan ook een verantwoordelijkheid om de lokale sector en autoriteiten technisch en financieel te ondersteunen. De SGP vindt dat visvangst primair bedoeld is voor menselijke consumptie en is daarom kritisch op visserij die bedoeld is voor de verwerking tot vismeel. Op deze manier kan de EU duurzaam visserijbeheer internationaal promoten. Daarbij moeten we streng optreden tegen illegale visserij, bijvoorbeeld door een land als China.

In het kort:

- ▶ Onderhandelingen over de toegang tot Britse en Noorse wateren zijn gekoppeld aan toegang tot de Europese markt.
- ▶ De EU spant zich in voor duurzaam visserijbeheer op internationaal niveau.

7.

GROEN IS GOED

Klimaat, milieu en energie

Naast de individuele burger heeft ook de overheid een opdracht in de zorg voor de schepping. Internationale samenwerking, zowel op mondiaal als Europees niveau is nodig. Negatieve milieu- en gezondheidseffecten, maar ook energiemarkten en infrastructuur stoppen immers niet bij de grens. Internationale afspraken, zoals het klimaatakkoord van Parijs, zijn nodig om te voorkomen dat landen geen actie ondernemen en bedrijven naar die landen gaan waar de minste regels gelden. Tegelijkertijd waken we als SGP voor vergaande dictaten op milieugebied vanuit Brussel. Het vastleggen in wetgeving van onrealistische doelstellingen heeft als gevolg dat we onszelf vooral juridisch klemzetten. Daar is uiteindelijk niemand bij gebaat.

Klimaatverandering

Over klimaatverandering wordt veel gediscussieerd. Vanuit het oogpunt van rentmeesterschap en voorzichtigheid is inzet op emissiereductie nodig. Dit alles wel in het besef dat wij als mens de aarde niet zomaar naar onze hand kunnen zetten. Al in 1970 legde Tweede Kamerlid en later EP-lijsttrekker voor de SGP ir. Van Rossum de vinger bij de meestal schadelijke invloeden van de mens op veranderingen in het milieu en pleitte hij voor maatregelen hiertegen. Als reden gaf Van Rossum: 'Grote hoeveelheden koolzuurgas en waterdamp die vrijkomen bij het op grote schaal verbranden van fossiele brandstoffen (steenkool, aardolie en aardgas) beïnvloeden in sterke mate de aardatmosfeer.' Naast inzet op emissiereductie moeten we ons voorbereiden op veranderingen die op ons afkomen als gevolg van het veranderende klimaat. Klimaatadaptatie is daarom een speerpunt voor de SGP. Om minder broeikasgassen uit te stoten, zullen we ons energiesysteem moeten veranderen en het

gebruik van fossiele brandstoffen moeten reduceren. Om CO₂-uitstoot te verminderen wil de SGP dat de focus komt te liggen op energiebesparing, diversifiëring van duurzame energiebronnen en het EU-emissiehandelssysteem (EU ETS). Het EU ETS hangt een prijskaartje aan elke ton CO₂ die uitgestoten wordt. Om de noodzakelijke klimaat- en energieopgaven het hoofd te bieden, is samenwerking tussen de lidstaten nodig. Dat betekent verantwoordelijkheid nemen, waarbij wel voorkomen moet worden dat we onszelf overschatten. De betrouwbaarheid van ons energiesysteem mag niet in gevaar komen door klimaatwetgeving vanuit 'Brussel'. In Nederland lopen we bijvoorbeeld nu al tegen de grenzen van ons stroomnet aan. Er wordt geïnvesteerd in verzwaring van het elektriciteitsnet, maar daar is tijd voor nodig.

In het kort:

- ▶ Het verbruik van fossiele brandstoffen moet worden afgebouwd, maar wel met oog voor de betrouwbaarheid en betaalbaarheid van ons energiesysteem.

Om minder broeikasgassen uit te stoten, zullen we ons energiesysteem moeten veranderen en het gebruik van fossiele brandstoffen moeten reduceren.

Energiebesparing

Vermindering van het energieverbruik is voor de SGP een belangrijk speerpunt. Met energiebesparing snijdt het mes immers aan meerdere kanten: het vermindert de uitstoot, het maakt ons minder afhankelijk van landen buiten de EU en het zorgt voor een minder grote opgave voor duurzame energieproductie. De EU kan hierbij een belangrijke rol vervullen door voldoende middelen beschikbaar te stellen vanuit de EU-fondsen voor het stimuleren van innovaties op dit vlak.

In het kort:

- Burgers en bedrijven hebben vanuit het oogpunt van soberheid en matigheid een belangrijke verantwoordelijkheid voor energiebesparing. De EU stimuleert innovaties om energieverbruik te verminderen.

Diversifiëring van duurzame energiebronnen

Bij de verduurzaming van de energievoorziening moet niet alleen rekening worden gehouden met de CO₂-uitstoot, maar ook met de hoeveelheid schaarse grondstoffen. Ook moet rekening worden gehouden met de ecologische en economische effecten. Om deze redenen vindt de SGP het onverstandig eenzijdig in te zetten op zonne- en windenergie. Het is aan de lidstaten zelf om te beslissen welke energiemix het best bij hen past, afhankelijk van de mogelijkheden die ieder land heeft. Wat de SGP betreft is hierbij verhoogde inzet op kernenergie van groot belang. Dat is veilig, duurzaam, CO₂-neutraal en helpt bij het verminderen van de piekbelasting op het elektriciteitsnet. Kernenergie zorgt namelijk voor een stabiele energieaanvoer en helpt de pieken en dalen te ondervangen die onlosmakelijk verbonden zijn aan zonne- en windenergie. Ook aan kernenergie kleven echter nadelen. Het proces gaat gepaard met

veel warmteproductie. Ook is er de lastige kwestie van het kernafval. Belangrijk is dat de lidstaten met elkaar afspraken maken over hoe en waar kernafval veilig opgeslagen kan worden. Nu is internationale samenwerking vaak nog niet mogelijk vanwege nationale wetgeving die vervoer en/of doorvoer van kernafval naar andere landen verbiedt. Ondanks deze uitdagingen ziet de SGP een belangrijke rol voor kernenergie weggelegd als onderdeel van de energiemix. De EU moet daarnaast snel investeren in waterstofprojecten en demonstratieprojecten met thoriumenergie.

Fossiele brandstoffen blijven de komende jaren een belangrijke rol spelen als overgangsbrandstof en de realiteit gebiedt te zeggen dat er altijd wel een bescheiden rol zal blijven voor fossiele brandstoffen. Een te snelle uitfasering zou de inflatie fors aanjagen en daarmee het bedrijfsleven en de burger hard raken. Het zou ook de leveringszekerheid in gevaar brengen, omdat de verduurzaming nu eenmaal tijd kost. In de overgangsfase kan ook vloeibaar aardgas (LNG) een belangrijke rol spelen. Huidige gasterminals kunnen voor de opslag en overslag van LNG gebruikt worden. Om tekorten of enorme prijsstijgingen te voorkomen is het zaak dat de lidstaten de gasvoorraden goed gevuld houden. Door de EU gecoördineerde inkoop in tijden van dreigende schaarste kan eveneens behulpzaam zijn in het voorkomen van al te hoge gasprijzen. In normale tijden moet dit echter aan de markt worden overgelaten.

De grondstoffen die worden gebruikt voor onze energievoorziening, moeten op een duurzame manier gewonnen worden. De EU moet daarom eisen stellen aan de import van grondstoffen en producten. Daarnaast moeten schaarse en zeldzame metalen in grotere mate hergebruikt worden. Ook initiatieven gericht op het delven van meer grondstoffen in de EU zijn nodig. De EU is nu voor bepaalde grondstoffen, zoals schaarse metalen die nodig zijn voor het bouwen van windturbineparken en batterijen, te afhankelijk van derde landen. Bij al deze ontwikkelingen zijn investeringen in de energie-infrastructuur dringend geboden. Lidstaten

zullen veel meer moeten doen om hun gasleidingen en hoogspanningsnetten beter met elkaar te verbinden. De EU kan daarin een faciliterende rol spelen. Bestaande leidingen kunnen in de toekomst bijvoorbeeld ook gebruikt worden voor het transport van groene waterstof. Het is belangrijk bij deze verduurzaming oog te houden voor technologische innovaties. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het winnen van waterstof uit de Europese bodem. Bij gebruik van biomassa wordt gewerkt volgens het principe van cascadering. Dat wil zeggen dat de winning van hoogwaardige grondstoffen (bijvoorbeeld bioplastics) en voedingsmiddelen uit biomassa de hoogste prioriteit moet hebben. Daarna volgt de winning van laagwaardiger grondstoffen (bijvoorbeeld bouwmaterialen) en pas als laatste energiewinning door middel van verbranding of vergassing. Het gebruik van biomassa mag niet leiden tot ontbossing. Dat is voor de SGP een harde voorwaarde.

In het kort:

- Bij de keuze van duurzame energiebronnen wordt rekening gehouden met de impact op leefomgeving en landschap, de inpassing in het energiesysteem en de schaarse grondstoffen die ervoor nodig zijn.
- De EU en Nederland zetten meer in op kernenergie. De lidstaten maken afspraken over de gezamenlijke verwerking en opslag van kernafval.
- In normale tijden verloopt de gasinkoop van de lidstaten via de markt. In crisistijden kan de EU een taak vervullen in het coördineren van de inkoop van gas.
- Gebruik van biomassa mag niet leiden tot ontbossing en volgt het principe van cascadering.

ETS-systeem

De SGP hecht veel waarde aan het EU-emissiehandelssysteem (EU ETS). Bedrijven die onder het EU ETS vallen, moeten voor iedere ton CO₂ die zij uitstoten, een emissierecht kopen. De prijs van emissierechten loopt ieder jaar op en vormt zo een prikkel om te verduurzamen. Door CO₂ te beprijsen stellen we bedrijven het best in staat om kostenefficiënt en technologie-neutraal de uitstoot terug te brengen. Dat de scheepvaart en luchtvaart in toenemende mate ook onder het EU ETS komen te vallen, vindt de SGP positief. De SGP keert zich echter tegen het besluit dat gebouwen ook onder het systeem gebracht zijn. Verduurzaming van gebouwen is nodig, maar hiervoor zijn de lidstaten zelf verantwoordelijk. Gebouwen zijn immers per definitie grondgebonden. Er is daarom geen grensoverschrijdende noodzaak om de verduurzaming ervan centraal vanuit 'Brussel' aan te sturen. De SGP pleit er daarom voor een evaluatiemoment in te stellen om het effect van de opname van gebouwen in het EU ETS te onderzoeken en zo een mogelijkheid te bieden om deze sector uit het systeem te halen.

Een koolstofheffing aan de grens (CBAM) op importproducten moet koolstoflekkage tegengaan en voorkomen dat industrie zich naar derde landen verplaatst. Het is een sympathiek instrument, maar het moet zich nog bewijzen. Kanttekening is dat het geen oplossing biedt voor de moeilijkere exportpositie waar de Europese industrie mee te maken krijgt als we hier onze klimaatambities zo hard opvoeren. Verduurzamen is van groot belang, maar we moeten ons als EU niet uit de markt prijzen. Verplaatsing van productie naar derde landen waar minder milieuregels gelden, helpt het klimaat niet.

In het kort:

- ▶ Het beprijsen van CO₂ via het EU ETS stelt bedrijven in staat om kostenefficiënt en technologie-neutraal hun uitstoot terug te brengen en is daarom wenselijk.
- ▶ De scheepvaart en luchtvaartvallen in toenemende mate onder het EU ETS. Ten aanzien van de opname van gebouwen volgt een evaluatiemoment met ruimte om deze sector uit het instrument te halen.
- ▶ Ook voor CBAM komt er een evaluatiemoment waarbij er aandacht is voor de exportpositie van de Europese industrie.

PFAS

Per- en polyfluoralkylstoffen (PFAS) zijn chemische stoffen die door de mens zijn gemaakt. Ze komen van nature niet in het milieu voor. Deze stoffen hebben bruikbare eigenschappen: ze zijn onder andere water-, vet- en vuilafstotend. Ze zitten in veel producten, bijvoorbeeld in voedselverpakkingsmaterialen, anti-aanbaklagen van pannen, textiel en cosmetica. De keerzijde van deze stoffen is dat zij niet of nauwelijks afbreken in het milieu en toxisch zijn voor mens en milieu. Daarnaast verspreiden ze zich gemakkelijk en snel en hopen ze zich op in het menselijk lichaam. De afgelopen jaren is de grootschalige vervuiling van onze leefomgeving met PFAS steeds meer openbaar gekomen. In Zeeland is het water zo ernstig vervuild geraakt met giftige PFAS-stoffen dat er geen vis meer gegeten mag worden uit de Westerschelde. Wanneer je in Dordrecht in de buurt van de fabriek Chemours woont, wordt geadviseerd geen groenten en fruit te eten uit eigen moestuin. Nederland heeft samen met Duitsland, Noorwegen, Zweden en Denemarken een voorstel ingediend voor een Europees totaalverbod op PFAS. Wat de SGP betreft maakt de Europese Commissie hier snel en serieus werk van. Het is hard nodig dat er spoedig een verbod op het

gebruik van gevaarlijke PFAS komt, met zeer beperkte en goed afgebakende uitzonderingen.

In het kort:

- ▶ Er komt zo snel mogelijk een verbod op gevaarlijke PFAS, met zeer beperkte en goed afgebakende uitzonderingen.

Afval

Het vele verpakkingsmateriaal dat we momenteel gebruiken, moet aan banden worden gelegd. Het is goed dat hier op Europees niveau normen en regels voor worden opgesteld. Hierbij moet echter wel oog blijven voor de praktijk, zeker wanneer het gaat om voedselproducten. Verse groenten en fruit zijn een kwetsbaar product. Een (plastic) verpakking kan nodig zijn om de voedselveiligheid en kwaliteit te waarborgen en daarmee voedsel-

verspilling tegen te gaan. Verder is het goed dat er normen komen rondom verplichte percentages van gerecycled materiaal dat producenten in nieuwe kunststofverpakkingen en -producten moeten opnemen. Zo komt er een prikkel om recyclebaar nuttig toe te passen en zijn er minder ruwe grondstoffen nodig om onder meer plastic te produceren.

In het kort:

- ▶ Er komen Europese normen voor het verminderen van (plastic) verpakkingsafval, maar met oog voor de praktijk, met name bij voedselproducten.

Textiel

De textielindustrie is een van de meest vervuulende sectoren, met veel watervervuiling, gebruik van chemicaliën, uitstoot van broeikasgassen en

afvalstorting. Daarnaast spelen er veel sociale problemen in de kledingindustrie en kampen diverse landen in de wereld met enorme hoeveelheden textielafval met alle gevolgen van dien voor de volksgezondheid en het milieu. Er is een integrale aanpak nodig, met zicht op de gehele keten. De consument heeft hierin een verantwoordelijkheid door duurzamere keuzes te maken. Daarnaast kunnen Europese initiatieven zoals de Europese textielstrategie hierin een belangrijke rol spelen. Een Europees etiketteringssysteem kan de consument inzicht geven in de duurzaamheid van de kleding die hij koopt. De SGP is daarnaast voorstander van een Europees verbod op de vernietiging van onverkocht en geretourneerd textiel. In een circulaire economie mag het nooit zo zijn dat een product de gebruiksfase overslaat. Verder moeten er Europese doelstellingen komen voor het hergebruik en recycling van textiel. Wat de SGP betreft dient de praktijk van gratis bestellen en veelvuldig retourneren te worden aangepakt door gratis retourneren te verbieden. Ook kan uitgebreide producentenverantwoordelijkheid een bijdrage leveren aan het

afvalprobleem van textiel. Men kan een financiële bijdrage vragen van textielproducenten of -importeurs om hiermee het afvalbeheer te bekostigen. Het is bovendien een goede zaak dat lidstaten vanaf 2025 verplicht zijn textielafval gescheiden in te zamelen. De SGP vindt ook dat lidstaten ruimte moeten krijgen voor een btw-vrijstelling op alle tweedehandsproducten en reparaties.

In het kort:

- ▶ Er komt onderzoek naar een Europees etiketteringssysteem dat de consument bij aankoop inzicht geeft in de milieu- en sociale impact van een kledingstuk.
- ▶ Er komt een Europees verbod op de vernietiging van onverkocht en geretourneerd textiel en op het gratis retourneren van bestellingen via webshops.
- ▶ De lidstaten krijgen de ruimte om een btw-vrijstelling in te voeren op tweedehandsproducten en reparaties.

Kaderrichtlijn Water

In 2027 moeten alle EU-lidstaten voldoen aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Voor Nederland – met zijn relatief hoge grondwaterstand – wordt dat een zeer moeilijke uitdaging. De waterkwaliteit in Nederland verbetert, maar de verwachting is dat veel waterlichamen in 2027 nog niet aan de gestelde doelen zullen voldoen. Specifiek voor Nederland speelt het probleem dat via beken en rivieren vervuild water uit het buitenland ons land binnenstroomt. Zo is Nederland als het ware het ‘afvoerputje’ van Europa. Bij de berekening van het behalen van de doelstellingen moet daarmee rekening worden gehouden. Ook moeten lidstaten hun toepassing van monitoring en normering op elkaar afstemmen. Verder moet er een einde komen aan het ‘one out, all out’-principe dat in de KRW gehanteerd wordt. Dit principe bepaalt dat wanneer één criterium (bijvoorbeeld een chemische stof of nitraat) in een waterlichaam niet voldoet, het hele waterlichaam onvoldoende scoort.

In het kort:

- ▶ Bij de beoordeling van de doelstellingen uit de KRW wordt rekening gehouden met wat er aan vervuiling vanuit het buitenland ons land binnenkomt.
- ▶ Het ‘one out, all out’-principe wordt uit de KRW gehaald.

Luchtvervuiling

Luchtvervuiling laat zich niet tegenhouden door landsgrenzen. Dit probleem verdient blijvende aandacht met het oog op de volksgezondheid. Aanpak bij de bron is het meest effectief. Gezien het grensoverschrijdende karakter van luchtvervuiling is het belangrijk dat hiervoor eenduidige normen komen. De aanpak van fijnstof en andere luchtvervuiling dient in evenredigheid gericht te worden op alle relevante bronnen. De Richtlijn industriële emissies is in principe een goed instrument om verontreiniging

door de industrie tegen te gaan. De stap om de veehouderij in toenemende mate hieronder te laten vallen, doet echter geen recht aan de praktijk. De veehouderij is per definitie geen industriële sector en behoort als zodanig ook niet onder deze wetgeving te vallen. Bovendien zorgt het uitgebreide vergunningsstelsel dat gepaard gaat met deze richtlijn voor toenemende administratieve lasten voor boerenbedrijven, waardoor het risico op steeds minder maar wel grotere bedrijven toeneemt.

In het kort:

- ▶ De aanpak van luchtvervuiling richt zich in evenredigheid op alle relevante bronnen (zoals verkeer, industrie en veehouderij).
- ▶ De veehouderij is geen industriële sector en wordt daarom zoveel mogelijk buiten het toepassingsgebied van de Richtlijn industriële emissies gehouden.

Gezien het grensoverschrijdende karakter van luchtvervuiling is het belangrijk dat hiervoor eenduidige normen komen.

8.

BEREIKBAAR EN VERBONDEN

Infrastructuur en mobiliteit

Nederlandse vrachtwagenchauffeurs rijden door heel Europa en concurreren met chauffeurs uit Oost-Europa. Binnenvaartschippers varen Europese rivieren af. Vakantiegangers vragen zich af: ga ik met de trein, de auto of toch met het vliegtuig naar Italië? Een goede infrastructuur is daarom onontbeerlijk voor de Europese Unie en Nederland. Nu de EU zich in transitie bevindt van fossiele naar hernieuwbare energie, roept dat de vraag op hoe de burger en het bedrijfsleven mobiel kunnen blijven. Prioriteit van de SGP is het vliegverkeer en vrachtverkeer over de weg sterk te verminderen door vervoer via water en per spoor te stimuleren. Afstemming op Europees niveau is daarbij essentieel. De SGP zet zich in voor veilig, betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar vervoer voor zowel de burger als het bedrijfsleven.

Trein

Om het vervoer per trein een impuls te kunnen geven, is een dekkend EU-spoornetwerk onmisbaar. Belangrijke steden in Europa moeten via een hogesnelheidstreinnetwerk met elkaar verbonden zijn. Schiphol moet een multimodale hub worden, zodat reizigers die van buiten de EU op Schiphol landen gemakkelijk per trein verder kunnen reizen naar andere Europese bestemmingen. Daarom wil de SGP dat zowel 'Brussel' als de lidstaten fors investeren in grensoverschrijdende treinverbindingen. Geld dat afkomstig is van een Europese vliegticketbelasting, moet geïnvesteerd worden in internationaal treinverkeer en andere vormen van duurzaam en innovatief vervoer. De internationale trein moet een serieus alternatief worden voor vliegen binnen de EU, vooral voor treinreizen binnen vijf uur van de bestemming. De reistijd van het internationale treinverkeer moet daarom fors verkort worden door

de snelheid op internationale corridors te verhogen en door meer inhaalsporen aan te leggen. Internationale treintickets moeten in iedere lidstaat hetzelfde kosten, zowel aan het loket als via internet. Er moet op Europees niveau harmonisatie zijn van zaken als veiligheid, inchecken van bagage, locomotiefcertificaten en bovenleidingsystemen.

In het kort:

- ▶ Er komt een snel internationaal treinnetwerk met goede bereikbaarheid van grote delen van Europa, zodat treinreizen een serieus alternatief wordt voor vliegen.

Luchtvaart

Na de coronacrisis is het vliegverkeer weer snel toegenomen. Evenredig daarmee geldt dat ook voor de overlast en de luchtvervuiling die het vliegverkeer met zich meebrengt. Dat is ongewenst. De luchtvaart moet verduurzamen. De SGP is er voorstander van om vanaf 2030 elektriciteitsaansluitingen voor vliegtuigen aan zowel de gate als platforms te verplichten. Dit vermindert CO₂-uitstoot en geluidsoverlast en stimuleert elektrisch vliegen. Verder wil de SGP een wereldwijd werkend emissiehandelssysteem. Dit zorgt internationaal voor een vermindering van de CO₂-uitstoot en creëert

De internationale trein moet een serieus alternatief worden voor vliegen binnen de EU, vooral voor treinreizen binnen vijf uur van de bestemming.

een gelijk speelveld voor luchtvaartondernemingen. Te lang is deze sector buiten schot gebleven. Wat de SGP betreft moet het aantal (vakantie)vluchten binnen Europa afnemen. Het milieu wordt door dit soort vluchten onnodig en te zwaar belast. Een middel om dat te stimuleren is het verhogen van de vliegbelasting op bestemmingen binnen Europa. Lidstaten moeten elkaar echter niet gaan concurreren op de hoogte van de vliegbelasting. Een Europese vliegticketbelasting, door de lidstaten geïnd, is daarom een zinvolle maatregel. Ook moeten er op internationaal niveau afspraken komen over belasting op kerosine. De SGP is voorstander van een 'Single European Sky', een samengevoegd Europees luchtruim waardoor vliegroutes verkort kunnen worden.

In het kort:

- ▶ Er komen elektriciteitsaansluitingen voor vliegtuigen op vliegvelden aan zowel gate als platforms.
- ▶ Het aantal (vakantie)vluchten binnen de EU gaat omlaag.

Duurzaamheid wegverkeer

De SGP is voorstander van het verduurzamen van het wegvervoer in brede zin. De uitstoot van auto's en vrachtwagens moet omlaag om de leefbaarheid in met name steden te vergroten. Daarom is de SGP voorstander van verdere aanscherping van de emissie-eisen voor nieuwe auto's. De EU moet echter niet tot in detail voorschrijven hoe lidstaten de afgesproken doelstellingen gaan realiseren. Een te eenzijdige inzet op elektrificatie van wegvervoer is volgens de SGP niet de juiste route. Het verbod op de verkoop van nieuwe brandstofauto's in 2035 zal grote gevolgen hebben voor de betaalbaarheid van zowel nieuwe als tweedehandsauto's. Het zal ook problemen opleveren voor de elektriciteitsnetwerken in de lidstaten. In Nederland lopen we nu al aan tegen overbelasting van het elektriciteitsnet. Daarbij krijgen de burger en de transportsector te maken met hoge aanschafkosten voor elektrische auto's en vrachtwagens. Ook kunnen transportbedrijven niet altijd zelf genoeg groene stroom opwekken, omdat de netbeheerder dat niet toestaat vanwege de capaciteitsproblemen op het net. De SGP steunt daarom de uitfasering van de brandstofmotor in 2035 niet. Als de gekozen route voor

verduurzaming van het wegvervoer te eenzijdig gefocust blijft op elektrificatie, loopt de EU het gevaar dat de gestelde doelen niet uitvoerbaar zullen blijven. De SGP is daarom voorstander van het diversifiëren van het aanbod aan duurzame energie. Ook gas, synthetische brandstoffen, biobrandstoffen en waterstof zijn reële opties om het vervoer in de toekomst duurzamer te maken. Iedere vorm heeft voor- en nadelen en een mix hiervan helpt de sector om echt werkbare stappen te zetten. De SGP is niet per se tegen biobrandstoffen, maar plaatst wel kanttekeningen bij de duurzaamheid hiervan. De SGP is in ieder geval tegen biobrandstoffen als er sprake is van risico's op ontbossing of verdringing van de voedselproductie. Er liggen wel kansen voor bijvoorbeeld biogas uit mest. Dat zorgt voor een win-winsituatie waarbij zowel de uitstoot van methaan als van stikstof wordt gereduceerd. Als het gaat om het verduurzamen van het wegvervoer, is het belangrijk dat innovaties (financieel) gesteund worden vanuit zowel de EU als de lidstaten zelf. Europese regelgeving moet de auto-industrie en brandstofproducenten stimuleren in te zetten op het ontwikkelen van duurzame waterstof, elektrische en hybride vormen van aandrijving. Coordinatie op Europees niveau van voldoende laadinfrastructuur langs belangrijke snelwegen is cruciaal om de groei van duurzaam grensoverschrijdend vervoer te faciliteren. Hierbij valt te denken aan voldoende elektrische oplaadpunten en tankstations voor alternatieve brandstoffen langs snelwegen voor auto's en vrachtwagens. Het is belangrijk dat zowel de Europese Commissie als de lidstaten streng controleren op correcte naleving van nieuwe vereisten en standaarden voor duurzaam vervoer. Volgens de huidige afspraken wordt het emissiehandelssysteem EU ETS vanaf 2027 (of in 2028 in het geval van buitengewoon hoge energieprijzen) uitgebreid naar de transportsector. Dit kan helpen bij het verder verduurzamen van de transportsector. De SGP vindt dat hierbij wel rekening gehouden moet worden met het feit dat de benzine- en dieselprijzen in ons land verhoudingsgewijs al zeer hoog zijn, omdat ongeveer de helft bestaat

uit accijnzen en belastingen. Ook moet onnodige stapeling van regels en kosten worden voorkomen. Het EU ETS moet daarom om de twee jaar worden geëvalueerd en worden herzien als de brandstofprijzen te hoog worden. Ook kan aanpassing van de accijnzen in dit verband nodig zijn. Als de beprijzing in de toekomst vooral via EU ETS gaat verlopen is het immers wel zo eerlijk de beprijzing via accijnzen hierop aan te passen. De bijmengplicht van biobrandstoffen wordt afgeschaft. Hoewel de SGP voorstander is van bijmengen in het algemeen, voegt een bijmengverplichting niets toe en kan dit veel beter worden overgelaten aan de sector zelf.

In het kort:

- ▶ De verduurzaming van de transportsector moet gerealiseerd worden met Europese subsidies en fondsen.
- ▶ Er komt geen eenzijdige inzet op elektrificatie maar juist een mix aan duurzame brandstoffen.
- ▶ Uitbreiding van het EU ETS naar de transportsector helpt bij de verduurzaming van de sector en is daarom wenselijk, mits een stapeling van regels en heffingen voorkomen wordt.

Handhaving en controle van het wegtransport

Europese wet- en regelgeving moet zorgen voor een gelijk speelveld en voldoende ruimte voor lidstaten om nationale problemen zelfstandig aan te pakken. Wat de SGP betreft kan er alleen sprake zijn van eerlijke concurrentie tussen Nederlandse transportbedrijven en transportbedrijven uit Midden- en Oost-Europa door strikte handhaving. Het is belangrijk dat sociale wetgeving voor wegvervoer in alle lidstaten op dezelfde manier gehandhaafd wordt. Zo moet langdurig binnenlands transport in een lidstaat door een buitenlandse vervoerder voorkomen worden. In verschillende Europese lid-

staten mogen vrachtwagens niet rijden op zondag. De SGP vindt dat dit voor de hele EU moet gelden met het oog op de zondagsrust en om oneerlijke concurrentie te voorkomen. De SGP wil dat er meer beveiligde parkeerplaatsen met voorzieningen komen zodat chauffeurs op een veilige manier aan hun rust kunnen komen. Om de veiligheid op de weg en het welzijn van de chauffeur te verbeteren, is uniforme handhaving van de rust- en rijtijdenwet door lidstaten essentieel. De SGP wil dat de regels voor lange zware vrachtwagens (LZV's) ofwel ecocombi's op Europees niveau geharmoniseerd worden. Op dit moment verschillen de technische vereisten voor deze wagens van land tot land. De voordelen van dit soort vrachtwagens zijn groot. Er kan namelijk tot wel dubbel zoveel vracht vervoerd worden als met een gewone vrachtwagen, terwijl de reducties in brandstofverbruik en CO₂-emissies groot zijn.

In het kort:

- ▶ Er komt een Europees gelijk speelveld qua handhaving en controle van wet- en regelgeving in de transportsector.
- ▶ Er komen voldoende beveiligde parkeerplaatsen voor vrachtwagenchauffeurs.
- ▶ De wetgeving omtrent LZV's wordt geharmoniseerd.

Veilig verkeer

Elk jaar raken duizenden mensen zwaargewond of sterven zelfs bij ongevallen op de weg. Hoewel het aantal ernstige ongevallen het laatste decennium is afgenomen, is er nog werk aan de winkel. Verkeersveiligheid verdient daarom blijvend aandacht op zowel Europees als landelijk niveau. Veiligheidseisen zijn grensoverschrijdend. Een auto die in Duitsland of Slowakije geproduceerd wordt, moet in ieder EU-land aan dezelfde eisen voldoen. De SGP wil dat de veiligheidseisen voor auto's en vrachtwagens aangescherpt worden. Als het gaat om

elektrische auto's, pleit de SGP voor aanscherping van de brandveiligheidseisen gelet op de risico's van ontbranding van het accupakket. Intelligente snelheidsassistentie, waarschuwingssystemen bij onoplettendheid van bestuurder of tegenligger en noodremsystemen zorgen voor een veiliger verkeer, juist omdat naar schatting 95% van alle verkeersongevallen ontstaat door menselijke fouten. De SGP maakt zich sterk voor een geharmoniseerd regelgevingskader voor (semi-)zelfrijdende auto's. Europese regelgeving is alleen nodig bij grensoverschrijdende aspecten. De EU moet weg blijven van voorstellen voor snelheidslimieten in woonwijken. Dit soort zaken kunnen lidstaten niet alleen beter, maar ook efficiënter oppakken.

In het kort:

- ▶ Europese veiligheidseisen voor auto's en vrachtwagens worden aangescherpt.
- ▶ Een geharmoniseerd regelgevingskader is nodig bij de uitrol van (semi-)zelfstandig rijdende auto's.
- ▶ De EU bemoeit zich niet met zaken die beter op lidstaatniveau aangepakt kunnen worden, zoals snelheidslimieten in woonwijken.

De SGP vindt het belangrijk dat EU-fondsen makkelijk toegankelijk zijn voor mkb-binnenvaart-ondernemingen.

Duurzame binnenvaart

Eén binnenvaartschip kan evenveel lading meenemen als wel honderd vrachtwagens. Daarmee is de binnenvaart een relatief schone, efficiënte en zuinige manier van transport. Het is goed om de *modal shift* van de weg naar het water en de rails te stimuleren. De SGP wil dat de Europese binnenvaartsector in de toekomst emissie- en klimaatneutraal wordt. Financiering vanuit Europese fondsen is daarbij nodig om het verduurzamingsproces te versnellen. De SGP vindt het belangrijk dat EU-fondsen makkelijk toegankelijk zijn voor mkb-binnenvaartondernemingen. Daarbij denkt de SGP aan subsidies voor het vervangen van verouderde motoren, aanleggen van groene walstroom in iedere haven en het aanleggen van bunkerplaatsen voor duurzame brandstoffen. Het beleid moet ruimte bieden voor vermindering van de uitstoot van schadelijke stoffen door andere maatregelen dan alleen de dure vervanging van scheepsmotoren. Behoud van kleine binnenvaartschepen is daarbij cruciaal. Juist deze kleinere schepen kunnen op plekken komen waar grotere schepen niet kunnen komen. Er moet sprake zijn van een eerlijke verdeling van de kosten van verduurzaming tussen binnenvaartvervoerders en verladers. De SGP is voorstander van een Europees verbod op varende ontgassen. Binnenvaartschepen lozen ladingdampen die in de laadruimte zijn achtergebleven na het lossen, maar varende ontgassen is slecht voor het milieu en belast de bemanning en omwonenden. Er moeten dus voldoende ontgassingsinstallaties beschikbaar komen op korte termijn.

In het kort:

- ▶ De EU komt met beleid om van wegvervoer naar vervoer over water te gaan. Daarbij hoort ook voldoende financiering.
- ▶ Er komt een Europees verbod op varende ontgassen, gecombineerd met uitbreiding van ontgassingsinstallaties aan wal.

Duurzame zeevaart

Het is evident dat ook de zeevaart moet blijven investeren in duurzaam en veilig transport. Financiering vanuit EU-fondsen is nodig om innovaties en verduurzaming mogelijk te maken. De SGP wil dat er voldoende geld beschikbaar komt voor de ontwikkeling van scheepsmotoren die op waterstof draaien. Vanwege de grote investeringen die in het verschiet liggen om in 2050 uitstootvrij te zijn, is het niet verstandig om fossiele brandstoffen te snel uit te faseren. Investerings in LNG blijven op de korte en middellange termijn nodig om de sector te laten verduurzamen. Als het gaat om vergroening van brandstoffen voor de zeevaart is het belangrijk dat er altijd overleg plaatsvindt met de sectoren van scheepvaart en scheepsbouw. Ondoordachte regelgeving verstoort de veelal fragiele positie van bedrijven in Europa op de wereldmarkt. De SGP is er voorstander van om vanaf 2030 zeeschepen in havens te verplichten aan (duurzame) walstroom te liggen. Dit helpt aanzienlijk om de CO₂-uitstoot te verminderen. Om de illegale, zeer verontreinigende en levensgevaarlijke sloop van zeeschepen in landen als Bangladesh en India tegen te gaan, moeten er in de EU duurzame sloopfaciliteiten komen.

In het kort:

- ▶ De EU investeert in de ontwikkeling van duurzame scheepsmotoren. LNG blijft een belangrijke brandstof in de transitie naar minder CO₂-uitstoot.
- ▶ Schepen gaan vanaf 2030 in de haven aan walstroom liggen, zodat motoren uit kunnen.
- ▶ Er komen Europese alternatieven om de illegale sloop van schepen buiten de EU tegen te gaan.

9.

VEILIG IN EUROPA

Justitie, binnenlandse zaken, asiel en migratie

De Bijbel roept overheden op om recht te doen en gerechtigheid na te streven. Misdaad moet worden bestraft. Beleid op het vlak van justitie en veiligheid ligt primair bij de lidstaten, maar criminaliteit kent steeds vaker een grensoverschrijdend karakter. Ook desinformatie is meer en meer een probleem. Dit kan een lidstaat niet zelfstandig oplossen. Om op deze gebieden effectief samen te kunnen werken, is informatie-uitwisseling van groot belang. Tegelijkertijd waken we er als SGP voor dat de overheid te veel over haar burgers weet. Goede gegevensbescherming is belangrijk, maar gegevensbescherming mag er tegelijkertijd niet toe leiden dat criminelen onbedoeld ook beschermd worden en burgers tegen bureaucratie aanlopen. Een goede balans hierin is nodig. Waarden als gerechtigheid en herbergzaamheid spelen ook een belangrijke rol in onze omgang met asielzoekers en vluchtelingen. Zij die vluchten voor oorlog en geweld of vervolging omwille van hun geloof of (politieke) overtuiging hebben recht op bescherming. De vele economische migranten die naar Europa reizen, horen echter niet in de asielprocedure. Een rechtvaardig en effectief migratie- en terugkeerbeleid is dan ook noodzakelijk.

Justitie

Veel zorgen en problemen die binnen lidstaten spelen, kennen een grensoverschrijdend karakter. Desinformatie kan onze democratieën in de EU in gevaar brengen. Georganiseerde misdaad is meer dan ooit een internationaal fenomeen geworden met ondermijning tot op plaatselijk niveau. Het uitwisselen van gegevens door politie- en justitiedien-

sten door het koppelen van verschillende Europese databanken is daarom hard nodig. Uiteraard met de waarborg dat overheden zeer zorgvuldig met persoonlijke gegevens van hun burgers omgaan. Zeker als het om uitwisseling van gegevens over grenzen heen gaat, moet dat altijd getoetst worden aan de geldende wet- en regelgeving van zowel lidstaten als de EU. Voor de SGP is het helder: overheidsinstellingen dienen alleen gegevens te verzamelen wanneer dit noodzakelijk, doelmatig en proportioneel is.

Met name in het Schengengebied kunnen criminelen en terroristen gemakkelijk vrij reizen door de EU. Dat is een grote bron van zorg. Enerzijds is het vrij reizen door grote delen van de EU een groot goed. Anderzijds mogen we onze ogen niet sluiten voor de keerzijde hiervan. Daarom is het juist als het gaat om de bestrijding van georganiseerde misdaad, cybercriminaliteit en fraudebestrijding essentieel dat EU-lidstaten samenwerken. Bij gevaarlijke situaties of een situatie waarbij grote groepen ongereguleerde asielzoekers een land binnenkomen, mag een lidstaat zelf beslissen om tijdelijk grenscontroles in te voeren. Uiteraard geldt hier dat dit plaatsvindt in overleg met de buurlanden en niet langer dan noodzakelijk. De SGP waardeert het werk van organisaties als Europol en Eurojust met hun coördinerende en ondersteunende werkzaamheden. Het mandaat van het Europees Openbaar Ministerie (EOM) is nu beperkt tot de aanpak van fraude met EU-gelden. Wat de SGP betreft blijft het bij deze nuttige ondersteunende en afgebakende rol en wordt dit mandaat niet verder uitgebreid.

Voor de SGP is het helder: overheidsinstellingen dienen alleen gegevens te verzamelen wanneer dit noodzakelijk, doelmatig en proportioneel is.

Voor de SGP blijft immers staan dat strafvervolg-ing uitsluitend hoort bij nationale autoriteiten. Samenwerking bij opsporing van verdachten tussen lidstaten, zoals nu al gebeurt, versterkt de aanpak van grensoverschrijdende criminaliteit en fraude. De SGP wil geen Europese geheime diensten en Europese online spionageprogramma's die de soe-vereiniteit van lidstaten aantasten.

In het kort:

- ▶ Het bestrijden van de georganiseerde misdaad door EU-lidstaten vraagt om een grensoverschrijdende aanpak.
- ▶ Ter bevordering van de nationale veiligheid is uitwisseling van persoonlijke gegevens door politie en justitie tussen EU-lidstaten toegestaan.
- ▶ Europese agentschappen hebben een coördinerende en ondersteunende rol.

Haatzaaien en EU-misdrijven

Vanuit 'Brussel' worden er steeds vaker initiatieven genomen om bepaalde delicten te bestempelen

als zogenaamde EU-misdrijven. Een EU-misdrijf is een op Europees niveau strafbaar gesteld feit. Voor de SGP is dat een brug te ver. Het strafrecht is een exclusieve zaak van de lidstaten en moet dat ook blijven. Haatzaaien is in Nederland verboden volgens artikel 83 van het Wetboek van Strafrecht. Een Europees verbod op haatzaaien voegt daar niets aan toe. Sterker nog, zo'n verbod leidt mogelijk tot grote verwarring, omdat het begrip haatzaaien door sommigen in de EU zeer breed wordt geïnterpreteerd. Er gaan steeds meer stemmen op om bijvoorbeeld kritiek op abortus en euthanasie en het uitdragen van een christelijke visie op huwelijk als gezin, te zien als haatzaaien. Dit zijn ontwikkelingen waar we als SGP met kracht stelling tegen nemen.

In het kort:

- ▶ De aanpak van desinformatie en haatspraak is niet gebaat bij het Europees strafbaar stellen van 'EU-misdrijven'.
- ▶ Het aanpakken van haatzaaien mag niet uitdraaien op inperking van de vrijheid van meningsuiting als het gaat om christelijke waarden.

Desinformatie en gegevensbescherming

Door de verregaande digitalisering van ons leven verzamelen bedrijven ontzettend veel data van burgers. Bedrijven gaan niet altijd zorgvuldig om met data of bewaren ze niet op een veilige manier. Als data, zoals persoonsgegevens, in verkeerde handen komen, kan dat tot grote problemen leiden. De SGP pleit dan ook voor strikte handhaving van Europese wet- en regelgeving die misbruik en lekken van data moet tegengaan. De praktijk is helaas dat niet alleen criminelen misbruik maken van data van burgers. Ook landen met een offensief cyberprogramma, zoals Rusland en China, gebruiken persoonlijke data om via sociale media mensen en soms zelfs democratische verkiezingen te beïnvloeden. De EU-lidstaten moeten zich dan ook krachtig wapenen tegen online manipulatie en desinformatie in het nieuws en op sociale mediakanalen. De Digital Services Act (DSA) kan een effectief middel zijn om bedrijven te dwingen illegale content te verwijderen. Dit mag echter niet de vrijheid van meningsuiting aantasten. Ook tegen antisemitisme, dat veelvuldig online verspreid wordt en slechts in enkele gevallen bestraft wordt, moet hard worden opgetreden. Het aanpakken met behulp van de DSA van persoonlijke advertenties op basis van vertrouwelijke data, is belangrijk. Zeker als het gaat om minderjarigen mogen bedrijven geen persoonlijke advertenties meer aanbieden.

In het kort:

- ▶ De Europese wet- en regelgeving tegen misbruik en lekken van data wordt strikt gehandhaafd.
- ▶ EU-wetgeving wordt ook ingezet voor het aanpakken van online haat en manipulatie.
- ▶ Bestrijding op EU-niveau van desinformatie is nodig. Lidstaten moeten waken voor foutieve claims van 'desinformatie', waarbij het gevaar dreigt van censuur.

Rechtstaat

Uit de Bijbel kunnen we leren dat overheden geroepen zijn om in navolging van Christus te zoeken naar vrede en recht in de samenleving. Deze oproep klinkt ook door in artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie: 'De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtstaat en eerbiediging van de mensenrechten'. Dit streven naar vrede en rechtvaardigheid is helaas geen vanzelfsprekendheid binnen de lidstaten van de EU. Europese samenwerking kan alleen vruchtbaar zijn als lidstaten de rechtstaat eerbiedigen. Onafhankelijke justitie, vrije media en ruimte voor maatschappelijke organisaties om zaken aan te kaarten zijn een essentieel onderdeel van een rechtstaat. De Raad kan ertoe besluiten om lidstaten te korten op Europese fondsen bij aantoonbaar misbruik van EU-gelden of bij schendingen van grondrechten. De SGP roept de lidstaten op elkaar aan te spreken op mogelijke aantastingen van de rechtstaat. De SGP benadrukt wel dat er verschillen bestaan tussen rechtssystemen en tradities. Een politiek gekleurde Europese Commissie die onder aanvoering van vaak liberale lidstaten bepaalde lidstaten met een andere waardenoriëntatie de les leest, is daarom onwenselijk.

In het kort:

- ▶ De lidstaten spreken elkaar aan op schendingen van de rechtstaat. Bij grove schendingen van de rechtstaat kan de Raad actie ondernemen om lidstaten te korten op EU-fondsen. Hieraan gaat een dialoog vooraf.

Menselijke waardigheid

Het leven in al zijn facetten, van moederschoot tot hoge ouderdom, verdient bescherming. Meer en meer lidstaten versoepelen regels rondom abortus en euthanasie, hoewel de Europese verdragen

'menselijke waardigheid' een Europese waarde noemen. De SGP betreurt het dat steeds meer politici, zowel nationale vertegenwoordigers als Europarlementariërs, juist vinden dat het recht op abortus en euthanasie een mensenrecht is. Daarom is de stem van de SGP in het Europees Parlement hard nodig om het belang van menselijke waardigheid en het recht op leven te blijven verdedigen. Het recht op leven betekent voor de SGP ook, dat er in onze samenleving altijd plaats moet zijn voor mensen met een beperking. Het is dus goed dat er vanuit de EU bindende eisen zijn met betrekking tot toegankelijkheid van diensten voor mensen met een beperking. Op de naleving daarvan moet goed worden toegezien. Het traditionele gezin staat ook vanuit 'Brussel' steeds vaker onder druk, terwijl het gezinsbeleid een exclusieve bevoegdheid is van de lidstaten. Voor de SGP blijft dat ook zo. Er mag dan ook geen Europees ouderschapscertificaat komen, waarmee regenbooggezinnen bij verhuizing in de hele EU dezelfde rechten zouden moeten hebben.

In het kort:

- ▶ Het kwetsbare leven verdient bescherming. Abortus is geen mensenrecht.
- ▶ Op naleving van de EU-richtlijnen over de toegankelijkheid van diensten voor mensen met een beperking wordt goed toegezien.
- ▶ Er komt geen inmenging vanuit de EU op nationale aangelegenheden zoals het gezinsbeleid, bijvoorbeeld via een ouderschapscertificaat.

Grondoorzaken van migratie bestrijden

Mensen verlaten hun eigen land om uiteenlopende redenen. De SGP wil de grondoorzaken van migratie bestrijden en ziet daarin een belangrijke rol weggelegd voor ruimhartige ontwikkelingssamenwerking. Wat de SGP betreft worden vluchtelingen zo veel mogelijk in de eigen regio opgevangen.

Daarom wordt er concreet ingezet op afspraken met partnerlanden om veilige en menswaardige opvangmogelijkheden te bieden en het doorreizen naar Europa te voorkomen. Zo roepen we de eindeloze stroom van migranten een halt toe én voorkomen we dat mensen hun leven wagen in de gammele bootjes van mensensmokkelaars. Bij hun overstek over de Middellandse Zee verdrinken ieder jaar duizenden mensen. Dat is heel aangrijpend. Iedere vorm van mensenhandel en mensensmokkel, of medeplichtigheid daaraan, moet daarom keihard worden aangepakt. De SGP wil dat voor de bestrijding hiervan extra geld wordt uitgetrokken. Het is nodig om grip te krijgen op migratie. Het is immers niet barmhartig om uit te stralen dat de grenzen openstaan, terwijl de realiteit is dat er in de EU geen onbeperkte mogelijkheden zijn om asielzoekers op een humane manier op te vangen en op een goede manier te laten integreren. Instroombeperkende maatregelen zijn daarom gewenst. Een middel is het vaststellen van streefcijfers of quota voor migratie met daarmee samenhangend beleid. Daar horen goede voorwaarden bij om te voorkomen dat de meest kwetsbare groepen hierdoor geraakt worden. Een van de maatregelen die de EU kan nemen is het tegengaan van de communicatiecampagnes in (veelal Afrikaanse) landen van herkomst die mensen gouden bergen in Europa beloven. Daarnaast moet de EU zelf ook met informatiecampagnes komen die de komst van migranten moeten ontmoedigen, zoals Zweden en Denemarken nu al doen.

Wat de SGP betreft worden vluchtelingen zo veel mogelijk in de eigen regio opgevangen.

In het kort:

- ▶ Een belangrijk deel van de EU-budgetten voor ontwikkelingssamenwerking worden ingezet voor het wegnemen van de structurele oorzaken van irreguliere migratie.
- ▶ De EU zet meer in op opvang in de regio.
- ▶ Er worden meer middelen vrijgemaakt om op Europees niveau mensenhandel en -smokkel tegen te gaan.
- ▶ Er komen streefcijfers of quota voor migratie.
- ▶ De EU ontmoedigt immigratie door middel van informatiecampagnes.

Grenzen zijn er niet voor niets

De lidstaten blijven zelf verantwoordelijk voor het bewaken van hun grenzen. Tegelijkertijd geldt dat we met het Schengenverdrag één gezamenlijke Europese buitengrens hebben. Er is dan ook een rol weggelegd voor de EU in het meefinancieren van grensinfrastructuur, waaronder hekken aan de grens. Om de inzet van migranten door bepaalde regimes (met name Belarus) als politiek drukmiddel tegen te gaan, is een dergelijke maatregel noodzakelijk. Ondersteuning bij het beheer van de Europese buitengrenzen in de vorm van bilaterale hulp is ook waardevol. Om de asielaanvragen in de lidstaten aan de buitengrenzen goed en snel te laten verlopen, sturen de overige lidstaten asielambtenaren om daarbij te helpen. Ook ontvangen de lidstaten aan de buitengrens van de EU financiële middelen van de andere lidstaten om menswaardige opvang te kunnen realiseren. Het agentschap Frontex (grensbewaking) doet goed werk. Te allen tijde moeten bij de grensbewaking de mensenrechten worden gerespecteerd. Asielprocedures in de lidstaten moeten worden versneld en beter op elkaar afgestemd. Informatie-uitwisseling is hierbij van groot belang, zodat alle reeds vergaarde informatie over de betreffende

asielzoeker uit andere lidstaten voorhanden is. Ook is het van belang dat alle Schengenlidstaten dezelfde lijst van 'veilige landen' hanteren, zoveel mogelijk op basis van dezelfde gedeelde informatie. Gezamenlijk bepalen de lidstaten de samenstelling van deze lijst.

In het kort:

- ▶ De lidstaten blijven verantwoordelijk voor het bewaken van hun landsgrens. Frontex ondersteunt hierbij.
- ▶ Grensinfrastructuur, waaronder hekken, worden onder meer bekostigd vanuit de EU-begroting.
- ▶ De lidstaten aan de grens worden door asielambtenaren van de andere lidstaten bijgestaan in het behandelen van asielaanvragen.
- ▶ De asielprocedures in de lidstaten worden beter op elkaar afgestemd en versneld. Lidstaten delen meer informatie over asielzoekers.
- ▶ Schengenlidstaten hanteren dezelfde lijst van 'veilige landen'.

Migratiepact: aanscherping nodig

De asielinstroom heeft de afgelopen tijd een hoge vlucht genomen. Landen aan de buitengrenzen van Europa kunnen de instroom niet aan. Ook in Nederland zit het asielsysteem muurvast. Het is dan ook hoog tijd voor een fundamenteel ander asielbeleid, in Nederland maar ook in Europees verband. Samenwerking binnen de Europese Unie is noodzakelijk om grip te krijgen op migratie. Het EU-migratiepact, een heel pakket aan voorstellen, zou daaraan een bijdrage moeten leveren, maar daarvoor moet het pact fors worden aangepast. Een onderdeel van het pact is het voorstel om versnelde grensprocedures toe te passen bij kansarme asielzoekers die voor hoogstens twintig procent kans maken op asiel. Deze kans op asiel is berekend op basis van

het gemiddelde inwilligingspercentage voor asielzoekers met bepaalde nationaliteiten. De SGP vindt die eis niet streng genoeg en wil dit percentage ophogen. Er wordt ingezet op een snelle screening aan de grens waarbij effectief onderscheid wordt gemaakt tussen vluchtelingen en economische migranten. Het is zaak dat de Dublinverordening door alle lidstaten wordt nageleefd, zodat asielzoekers worden teruggestuurd naar het eerste land waar zij asiel hebben aangevraagd. Verder moeten de voorwaarden voor gezinshereniging worden aangescherpt, bijvoorbeeld ten aanzien van het inkomen, de leeftijd en de samenlevingsvorm van migranten. Zo verkleinen we het risico op het vooruitsturen van minderjarigen. Daarnaast zouden alleenstaande minderjarige vreemdelingen onder het Dublinverdrag moeten vallen, zodat zij niet langer kunnen doorreizen naar een land van keuze.

In het Europese asielbeleid moet de impact van migratie op de woningmarkt, het sociale stelsel en de draagkracht van de samenleving nadrukkelijk worden meegewogen. Door in te zetten op hervestiging van de meest kwetsbaren als vervanging van illegale migratie, krijgen we meer grip op welke en hoeveel vluchtelingen we uitnodigen. Het staat de lidstaten vrij humanitaire visa af te geven aan mensen die te maken hebben met vervolging. Te denken valt aan christenen, mensenrechtenactivisten of mensen die vanwege hun politieke overtuiging vervolgd worden. Besluitvorming hierover blijft aan de lidstaten zelf. Er is geen Europese wet- en regelgeving op dit vlak nodig. Indien er op Europees niveau onvoldoende effectieve maatregelen worden getroffen, moet er de mogelijkheid komen voor

een opt-out voor lidstaten op het asieldomain. Dit stelt lidstaten (zoals Denemarken) in staat binnen de landsgrenzen een eigen asielbeleid te voeren.

In het kort:

- ▶ Het migratiepact wordt aangescherpt. Voor kansarme asielzoekers gaat een versnelde procedure aan de grens gelden.
- ▶ De Dublinverordening wordt onverkort nageleefd. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen komen ook onder het Dublinverdrag te vallen.
- ▶ De impact van migratie op de woningmarkt, het sociale stelsel en de draagkracht van de samenleving wordt nadrukkelijk meegewogen in het Europese asielbeleid.
- ▶ Lidstaten houden de ruimte om vluchtelingen uit te nodigen en humanitaire visa af te geven aan mensen die vervolgd worden.
- ▶ Lidstaten kunnen kiezen voor een opt-out op het asieldomain.

Solidariteit in tijden van crisis

De SGP bepleit een vast verdelingsmechanisme, dat bij crises kan worden geactiveerd, om bepaalde groepen vluchtelingen onder strikte voorwaarden over te nemen van lidstaten die overbelast zijn. Bij een crisis- of noodsituatie valt te denken aan een situatie vergelijkbaar met de Syriëcrisis in 2015. Lidstaten die geen vluchtelingen willen of kunnen opvangen, bijvoorbeeld omdat zij heel dichtbevolkt zijn, dragen financieel bij. Ook hebben lidstaten de mogelijkheid een voorkeur uit te spreken om vluchtelingen over te nemen die cultureel bij hun land passen, zodat de integratiemogelijkheden worden verbeterd. Afgewezen migranten gaan zo snel mogelijk terug.

In het kort:

- ▶ Er wordt een noodmechanisme ontwikkeld om in crisissituaties de asielzoekers die naar verwachting een verblijfstatus zullen krijgen, te kunnen herverdelen over de EU.

Terugkeer: daadkracht nodig

Uitgangspunt blijft dat mensen die tijdelijk bescherming nodig hebben, terugkeren naar 'huis en haard' zodra dit weer mogelijk is. Afgewezen migranten gaan zo snel mogelijk terug. Effectieve samenwerking tussen EU-lidstaten en omliggende landen is hiervoor nodig. De EU moet in dat kader migratie veel nadrukkelijker verankeren in het gemeenschappelijke buitenlandbeleid. De Hoge Vertegenwoordiger gaat actief en stelselmatig in gesprek met landen over de bestrijding van irreguliere migratiestromen en het terugnemen van afgewezen asielzoekers. Visumbeleid, handelsovereenkomsten en hulpdiensten aan de betreffende landen mogen hiervoor als instrument worden ingezet. Ook moet de Terugkeerrichtlijn worden verruimd, zodat terugkeer naar een ander land dan het herkomst- of transitland mogelijk wordt en migranten in principe altijd onder besloten toezicht worden geplaatst voorafgaand aan uitzetting.

In het kort:

- ▶ Afgewezen migranten gaan zo snel mogelijk terug naar hun land van herkomst. Hiervoor is effectieve Europese samenwerking nodig.
- ▶ De EU verankert migratie steviger in het gemeenschappelijke buitenlandbeleid en sluit migratieovereenkomsten met derde landen over opvang en terugkeer.

Arbeidsmigratie

Arbeidsmigranten van buiten Europa moeten we niet hierheen willen halen om onze rijkdom in stand te houden. Het zou beter zijn als ze meewerken aan de ontwikkeling van hun eigen land. De enige beperkte uitzondering geldt voor bepaalde vakspecialisten die we in de EU niet hebben, maar wel nodig hebben. Het plegen van roofbouw op bijvoorbeeld Afrikaanse landen vindt de SGP kwalijk. Het draagt niet bij aan een echt duurzame oplossing van de krappe arbeidsmarkt hier. Ook migranten consumeren immers en hebben behoefte aan woningen, scholing voor hun kinderen en gezondheidszorg. Daarnaast kan het een aanzuigende werking hebben op andere migranten. De EU moet een bovengrens stellen aan het aantal arbeidsmigranten dat jaarlijks naar Europa komt. Lidstaten moeten de bevoegdheid krijgen om werkvergunningen in te voeren voor arbeiders uit andere EU-lidstaten. Momenteel zijn er immers teveel problemen met huisvesting en de impact van forse groepen arbeidsmigranten op de samenleving is te groot. Voor seizoensarbeid in bijvoorbeeld de land- en tuinbouw is het mogelijk een uitzondering te maken, gezien de afhankelijkheid van tijdelijke werkrachten in deze sectoren.

In het kort:

- ▶ Er komt een bovengrens op Europees niveau voor het aantal arbeidsmigranten vanuit derde landen.
- ▶ Lidstaten krijgen de ruimte om het aantal arbeidsmigranten te beperken. Seizoensarbeid kan hiervan uitgezonderd worden.

10.

KALM TE MIDDEN VAN WOELIGE BAREN

Buitenlandse zaken en defensie

Zoals een kudde dieren in het wild soms schouder aan schouder in een kring staat om een belager af te schrikken, nopen geopolitieke dreigingen de EU tot eensgezindheid. Alleen al de Oekraïne-oorlog en de economische en politieke assertiviteit van China roepen om een kritische bezinning op de rol van de EU op het wereldtoneel. Deze nieuwe uitdagingen vereisen een kalm, realistisch en geloofwaardig antwoord, zonder in te boeten op de zeggenschap van lidstaten. Daartoe hoeft, wat de SGP betreft, het bestaande instrumentarium, zoals voorzien in de Verdragen, niet verder uitgebreid maar juist effectief benut te worden. Het beschermen van Europese belangen en het verminderen van afhankelijkheden in een multipolaire wereld moet centraal staan. Tegelijk blijft een realistische visie vereisen dat het buitenlandbeleid primair een bevoegdheid blijft van de lidstaten. Dit moet ook tot uiting komen in de besluitvormingsprocessen in de Raad van Ministers. Het uiteindelijke doel is de 'vrede van de stad' dienen en de naaste rechtdoen, met oog voor de eigenheid van landen en volken.

Draagvlak en effectiviteit

Dat besluiten inzake het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) momenteel maar moeizaam tot stand komen, leidt tot frustraties en vertraging. Dat elke lidstaat het proces kan blokkeren, schept naar buiten toe het beeld dat de EU intern verdeeld en dus zwak is. Steeds vaker gaan daarom stemmen op om besluitvorming met unanimitéit in de Raad te vervangen door een gekwalificeerde meerderheid. De SGP wil echter vasthouden aan de unanimitéitsregel. Feit is namelijk dat unanieme besluiten een sterker mandaat heb-

ben en de EU dwingen om steeds te werken aan het verenigen van de lidstaten. Juist afschaffing hiervan geeft spanningen tussen lidstaten, omdat sommige gepasseerd worden en kleinere lidstaten onevenredig benadeeld worden. De SGP erkent de historische en culturele verschillen tussen de lidstaten, ook in hun bilaterale betrekkingen met derde landen, en wil dat respecteren. Om die reden wil de SGP ook geen verdere versterking van het mandaat en de institutionele capaciteiten van de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO). Er komt dus geen Europese minister voor Buitenlandse Zaken en evenmin krijgt de EU een eigen zetel bij internationale organisaties zoals de VN. Die zetels blijven voorbehouden aan de lidstaten.

In het kort:

- ▶ Besluitvorming inzake het GBVB blijft, met het oog op draagvlak en effectiviteit, op basis van unanimitéit plaatsvinden, waarbij wel een constructieve en betrouwbare houding geëist mag worden van alle lidstaten van de EU als 'waarden-gemeenschap'.

Recht doen

Een kerntaak van de EU als 'soft power' is haar inzet voor fundamentele mensenrechten wereldwijd. De EU dient erop aan te dringen dat fundamentele vrijheden elders in de wereld zo goed mogelijk constitutioneel, wettelijk en in de praktijk worden gewaarborgd. Denk aan de vrijheidsrechten van godsdienst en levensovertuiging in landen als Iran en Nigeria, aan de vrijheid van meningsuiting en aan de beschermwaardigheid van het (ongeboren) leven. De SGP constateert al lange tijd dat het Europese buitenlandbeleid zich kenmerkt door inconsistentie als het gaat om mensenrechten en fundamentele vrijheden. Er is een grote toegeeflijkheid aan totalitaire regimes van zowel islamistische als communistische snit. Dat kan niet gezegd

worden als het gaat om Israël en de opkomende democratieën in de ACP-landen (landen in Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan). Palestijnen krijgen heel veel steun van de EU, maar etnische minderheden die elders vervolgd en onderdrukt worden, krijgen nauwelijks aandacht. Dit willekeurige en ongelijke beleid is niet houdbaar als we beseffen dat we met alle mensen een gelijke menselijke waardigheid delen.

De SGP heeft, zowel in Nederland als in het Europees Parlement, een lange staat van dienst in het opkomen voor godsdienstvrijheid in de wereld.

De EU moet de onderdrukking van christenen aan de kaak stellen in haar besprekingen met landen waar sprake is van christenvervolg of andere vormen van repressie en discriminatie. Christenvervolg is een kenmerk van totalitaire regimes, die dit kunnen doen omdat ze ook alle andere fundamentele vrijheden onderdrukken. Deze regimes kenmerken zich door gevangenschap van politieke tegenstanders en de afwezigheid van enige vorm van democratische tegenmacht. In islamistische en communistische regimes zien we daarnaast dat een totalitaire ideologie dwingend wordt opgelegd aan alle burgers. Godsdienstvrijheid kan alleen daar gerealiseerd worden waar er ook respect is voor andere fundamentele vrijheden zoals omschreven in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. In het geval van mensenrechtenschendingen continueert de EU het actief gebruik van haar wereldwijde sanctieregeling voor de mensenrechten. Slachtoffers van oorlogsgeweld verdienen ruime humanitaire steun. De EU zet zich, ook in het kader van handelsverdragen, in tegen moderne slavernij en andere vormen van uitbuiting. Het past de EU niet om seculier-Westerse waarden, die veel verder gaan dan de vastgelegde Verklaring van de Rechten van de Mens, te bevorderen op terreinen waar de EU geen bevoegdheid heeft zoals lhbti-rechten (homohuwelijk) en seksuele en reproductieve rechten (o.a. abortusdiensten).

De SGP bepleit speciale trainingsprogramma's voor EU-diplomaten. Deze EU-vertegenwoordigers moeten wereldwijd op hun taak berekend zijn. Zij

zijn het immers die duidelijk moeten maken hoe de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging beschermd wordt. Het idee van religieuze neutraliteit pakt vaak verkeerd uit, omdat niet onderkend wordt dat er wel degelijk verschillen tussen godsdiensten zijn. Het beleid dient die niet te negeren, maar er juist rekening mee te houden. De benoeming van een Speciale Gezant voor Godsdienstvrijheid moet veel sneller verlopen dan in de afgelopen jaren het geval was. Ook moet de Speciale Gezant voldoende financiële en personele ondersteuning krijgen om het mandaat goed te kunnen uitvoeren. Verder moet de EU zorgen voor een gestructureerde, nauwe werkrelatie tussen de Speciale Gezant en de EDEO.

De EU moet de onderdrukking van christenen aan de kaak stellen in haar besprekingen met landen waar sprake is van christenvervolg of andere vormen van repressie en discriminatie.

In het kort:

- ▶ De EU zet zich in voor fundamentele mensenrechten zoals godsdienstvrijheid, onder meer door middel van een speciaal trainingsprogramma voor 'religieuze sensitiviteit' voor EU-delegaties.
- ▶ De Speciale Gezant voor Godsdienstvrijheid krijgt een ruim mandaat en wordt overgeplaatst van de Europese Commissie naar de EDEO, waardoor de post een zwaarder karakter krijgt als onderdeel van het buitenlandbeleid.
- ▶ Er komt een afdeling binnen de EDEO die zich richt op etnische minderheden buiten Europa zodat de oorzaken van conflicten beter voorkomen kunnen worden.
- ▶ Het EU-buitenland- en handelsbeleid legt niet langer ideologische eisen op aan landen buiten de EU en stelt ook geen eisen die verder gaan dan internationaal bindende mensenrechten.

Terughoudendheid rond EU-uitbreiding

Een eventuele uitbreiding van de EU moet gebaseerd zijn op strikte toepassing van de criteria van Kopenhagen. Ook mag het effectief functioneren van de EU niet onder druk komen te staan als gevolg van een uitbreiding. Het toetredingsproces moet daarom op een eerlijke, geloofwaardige en zorgvuldige wijze verlopen. Gemaakte afspraken worden nagekomen, zowel door de EU als door toetredingslanden. De EU mag geen valse verwachtingen wekken. Tegelijk mag de EU ook geen oneigenlijke eisen stellen aan kandidaat-lidstaten zoals ten aanzien van abortus en ten aanzien van huwelijken van personen van hetzelfde geslacht. Dat zijn strikt nationale bevoegdheden. Als kandidaat-lidstaten zich niet aan afspraken houden of achteruitgang tonen, mag de EU korten op pre-toetredingssteun of zelfs het toetredingsproces opschorten of stopzetten. Alle hoofdstukken van het

onderhandelingsproces moeten achtereenvolgens en volledig worden afgesloten: er bestaat dus geen 'fast track'-procedure. Toetreding van landen gebeurt op individuele basis, niet in groepsvorm.

Turkije komt, wat de SGP betreft, geen plaats toe in de EU. De historische en culturele afstand ten opzichte van Europa is daarvoor te groot. Daarnaast zien we in dit door de islam gestempelde land al jarenlang een achteruitgang in het functioneren van de rechtstaat, democratie en mensenrechtensituatie (in het bijzonder voor minderheden als christenen en Koerden). Ook de Turkse weigering om de Republiek Cyprus als soevereine staat te erkennen, maakt duidelijk dat Turkije zich niet kwalificeert als lidstaat van de EU. Wat de SGP betreft worden daarom de toetredingsonderhandelingen direct stopgezet. Wel kan Turkije vanwege zijn strategische positie en lidmaatschap van de NAVO een bevoorrecht partnerschap worden aangeboden. De douane-unie krijgt een upgrade, maar wel met een clause over mensenrechten, democratie en rechtstaat.

In het kort:

- ▶ De EU houdt zich strikt aan de bestaande toetredingscriteria, met oog voor de interne stabiliteit van de EU.
- ▶ Turkije kan geen lid worden van de EU. Een alternatief is 'bevoorrecht partnerschap'.

Naar een zelfstandiger Europa

De EU is voor sommige goederen, energie en grondstoffen te sterk afhankelijk van andere grootmachten, zoals China en in mindere mate Rusland. De EU moet haar belangen en haar markt beter beschermen tegen ongewenste buitenlandse invloeden, met name op het gebied van vitale infrastructuur (zoals havens). Ook moet de EU strategische samenwerking aangaan met gelijkgezinde partners zoals de Verenigde Staten, Australië, Ja-

pan, Zuid-Korea en het Verenigd Koninkrijk. De SGP wil de trans-Atlantische band verder versterken. Tevens moet de ingezette verbetering van relaties met landen van de Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties (ASEAN) in de Indo-Pacific voortgezet worden. Dat is tegelijk een antwoord op de assertieve rol van China in de regio. China belemmert de vrijheid van navigatie in de Zuid-Chinese Zee en heeft daarmee een negatieve invloed op de wereldhandel. Het is verleidelijk om in dit verband naar het enorme politieke, economische en demografische potentieel van India te kijken als tegenwicht tegen de torenhoge invloed van China in de hele regio. Verbetering van relaties met India, maar ook met andere landen in de regio, dient echter hand in hand te gaan met een verbetering van de mensenrechten in dit land. Als SGP hebben we grote zorgen over de situatie van christenen in India, die belaagd worden door geweld van extremistische hindoes wat wordt aangemoedigd door de blasfemiewetgeving, de

straffeloosheid in het land en het weggijken van de centrale regering. Als tegenwicht tegen de toenemende invloed van Rusland en China in Afrika dient de EU verder te investeren in gelijkwaardige relaties met landen op het Afrikaanse continent, zoekend naar win-win. Het opleggen van een Westerse ideologische agenda hoort daar niet bij.

In het kort:

- ▶ De EU vermindert ongewenste afhankelijkheid van derde landen, met name op het vlak van energie en technologie, en streeft daartoe naar strategische partnerschappen op basis van gelijkwaardigheid.
- ▶ Investeren in een gelijkwaardige en duurzame ontwikkeling van het Midden-Oosten en Afrika heeft prioriteit voor zowel de EU als haar lidstaten.

China: ontwakende draak?

Lang hield China de schijn op een duif te zijn, maar de laatste jaren ontpopt het land zich steeds meer als een draak. We zien er de toenemende repressie van minderheden zoals de Oeigoeren en christenen, de steeds verdere inperking van fundamentele vrijheden, de aftakeling van de autonomie en democratie in Hongkong en de excessieve sociale controle in het land. Tevens zijn er grote zorgen over de toenemende agressieve retoriek tegen Taiwan. Daarnaast zien we op het wereldtoneel een voortschrijdende assertiviteit van China. Hier-teenover moet de EU een kritischer houding aannemen, in nauwe samenwerking met de Verenigde Staten. De kern is dat de EU snel minder afhankelijk dient te worden van China, zeker inzake grondstoffen, technologie en vitale infrastructuur, zoals (lucht)havens. Chinese investeringen en participatie in onder meer Europese openbare aanbestedingen in kritische sectoren moeten 'aan de voorkant' veel strenger getoetst en eventueel tegengehouden worden, onder andere door bestaande juridische mogelijkheden beter te benutten. Zo kunnen we voorkomen dat Chinese staatsbedrijven te veel voet aan de grond krijgen. Verder moeten de EU en haar lidstaten actief optreden tegen buitenlandse inmenging in de academische wereld en op sociale media. Er komt een Europees verbod op Chinese sociale mediakanalen met dubieuze privacy-voorwaarden, zoals TikTok. De EU heeft belang bij het handhaven van de status quo in de Straat van Taiwan, inclusief goede relaties met Taiwan, en dient voorbereid te zijn op een escalatie van het conflict en de toenemende Chinese militaire presentie in de regio.

In het kort:

- ▶ Tegenover China en Chinese investeringen toont de EU meer ruggengraat.
- ▶ De EU versterkt de (handels)banden met Taiwan en streeft naar een betekenisvolle participatie van Taiwan in internationale gremia.

Rusland en Oekraïne

De Oekraïne-oorlog heeft Europa definitief uit haar 'geopolitieke winterslaap' gehaald. Dit toont aan dat vrede allesbehalve vanzelf spreekt, al hebben de machthebbers zeker niet het laatste woord (Psalm 2). Rusland moet de internationale rechtsorde en dus de soevereiniteit en het zelfbeschikkingsrecht van Oekraïne respecteren. Die soevereiniteit wordt door Rusland met cynisch en nietsontziend geweld geschonden. De aanwezigheid van Russische minderheden of een Sovjethistorie rechtvaardigt het geweld tegen Oekraïne niet, evenmin als tegen Estland, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Moldavië, Georgië of Bulgarije. Landen en volken mogen zelf kiezen voor een democratisch systeem. Juist ook christenen, die zich de onderdrukking in de Sovjettijd herinneren, hebben daar direct baat bij. Op basis van deze overtuiging is de SGP voor ruimhartige politieke, militaire en humanitaire steun aan Oekraïne – zónder de oorlog tot de onze te maken en mét de bereidheid tot het sluiten van vrede. Concrete steun voor vrijheid kan zich echter niet beperken tot Oekraïne. Waar vrijheid op het spel staat, mag er inzet van de EU en haar lidstaten verwacht worden om die vrijheid te behouden. Wat de SGP betreft blijft anderzijds behoedzaamheid nodig. Rusland is een groot land met een oude en rijke cultuur. Het blijft van belang oog te houden voor diplomatieke openingen waar die zich voordoen.

In het kort:

- ▶ Strevend naar vrede, blijft de EU Oekraïne steunen in de strijd tegen de Russische agressie.
- ▶ De EU zet zich ook elders in om bestaande vrijheid te behouden tegenover totalitaire agressors.

Defensiesamenwerking: de NAVO leidt, de EU kan ondersteunen

Het bevorderen van vrede op ons continent is één van de ontstaans- en bestaansredenen van de EU. Meer dan ooit in de recente historie is het nodig dat de Europese landen streven naar nuttige vormen van Europese defensiesamenwerking. De Russische oorlog van agressie tegen Oekraïne toonde pijnlijk aan hoe slap de defensievlag er in veel lidstaten bijhangt. We zijn ons er opnieuw van bewust geworden dat onze vrijheid geen vanzelfsprekendheid is. Wat de SGP betreft is vrijheid een gave die verdedigd en gekoesterd moet worden. De oorlog laat zien dat EU-lidstaten elkaar nodig hebben om ontwikkelingen buiten de EU het hoofd te kunnen bieden. Dit kan gebeuren zonder dat de nationale soevereiniteit wordt opgegeven. Vooropgesteld: de NAVO is en blijft voor de SGP de hoeksteen van ons veiligheids- en defensiebeleid. Tegelijk moeten we erkennen dat er na het Zweedse NAVO-lidmaatschap slechts vier EU-lidstaten géén lid zijn van deze alliantie. De EU kan hier niet omheen, maar wat de NAVO al goed doet, hoeft de EU niet dunnetjes over te doen. Alle projecten

op het gebied van Europese defensiesamenwerking moeten voortaan getoetst worden aan vier criteria: subsidiariteit, proportionaliteit, noodzaak en meerwaarde. Dat wil zeggen: de lidstaten staan vooraan; samenwerking moet niet verder gaan dan strikt noodzakelijk; samenwerking moet überhaupt een noodzakelijk en urgent doel dienen; de EU-inzet moet een duidelijke meerwaarde hebben ten opzichte van wat de NAVO doet of vergeleken met bi- of multinationale samenwerking. In dit licht kan de EU een rol spelen rond civiel-militaire inzet zoals conflictpreventie, crisisbeheersing, training en humanitaire ondersteuning. Dit laatste gebeurt in nauwe afstemming met de Verenigde Naties. Andersoortige militaire operaties zijn uitzonderlijker. Deze moeten worden uitgevoerd in nauwe afstemming met de NAVO en ze dienen aanvullend te zijn op de NAVO-operaties. Denk aan anti-piraterijmissies of antiterrorismemissies in Afrika. In de Sahel verliest de EU invloed door de aanwezigheid van Russische strijdkrachten via het huurlingenleger Wagner, en door afnemend draagvlak onder de bevolking. De instabiliteit in die regio maakt hernieuwde inzet en focus vanuit de EU noodzakelijk. De EU moet er wel samenwerken met de Verenigde Naties en de Afrikaanse Unie. Zo kan de EU de stabiliteit, vrede en veiligheid helpen waarborgen. Daarmee wordt tevens voorkomen dat nieuwe migratiestromen op gang komen met alle schadelijke gevolgen van dien, zoals mensensmokkel. Daarnaast heeft de EU een rol in het versterken van militaire mobiliteit, samenwerking bij onderzoek en ontwikkeling, en verbetering van interoperabiliteit. De Oekraïne-oorlog laat zien hoe belangrijk het is om snel militair materieel door Europa te kunnen verplaatsen. Hybride dreigingen zijn de afgelopen jaren toegenomen. Dat betreft niet alleen de aantallen, maar ook de intensiteit ervan. Onder hybride dreigingen verstaan we het volgende: ze combineren militaire met niet-militaire middelen, waaronder desinformatie, cyberaanvallen, economische druk, inzet van irreguliere gewapende groepen en inzet van reguliere troepen. De scheidslijn tussen oorlog

“ De NAVO is en blijft voor de SGP de hoeksteen van ons veiligheids- en defensiebeleid.

en vrede vervaagt hierdoor. Het primaire doel is om twijfel en verdeeldheid te zaaien, samenlevingen te destabiliseren en te ondermijnen. Om die reden blijft de strijd tegen hybride en cyberdreigingen cruciaal. Het Europees Defensie Agentschap (EDA) kan lidstaten helpen om efficiënter samen te werken bij de aanschaf van defensiematerieel en om duplicering van materieel, middelen en taken te voorkomen. Daarbij moet de rol van de EU faciliterend zijn op basis van een behoefte van onderop. De samenwerking houdt bij voorkeur een bi- of multilateraal karakter. Bij de uitvoering van het Europees Strategisch Kompas is nauwe afstemming nodig op het Strategisch Concept van de NAVO. Zeker als het gaat om de verdediging van Europa en zijn buitengrenzen moeten we duplicatie vermijden:

militaire middelen en personeel komen immers uiteindelijk uit één koker. De Europese Vredesfaciliteit (EPF) is een mechanisme voor de gemeenschappelijke financiering (buiten de EU-begroting om) van militaire operaties of hulpmaatregelen. Deze staat onder beheer van de EU-lidstaten en kan snel effectieve hulpoperaties mogelijk maken. Dat heeft nut, maar moet wel gepaard gaan met transparantie en heldere afspraken over onder meer een budgetplafond. Feit is dat de Europese NAVO-lidstaten meer moeten investeren in militaire slagkracht. De NAVO-norm van 2% van het bbp voor defensie-uitgaven is daarbij leidend. Het is een afspraak waaraan ook EU-lidstaten moeten voldoen. De inzet van militairen blijft de soevereine bevoegdheid van de lidstaten. In geen geval mogen militair-strategische

keuzes overgeheveld worden naar de EU. Bij inzet van Nederlandse militairen moeten de Nederlandse regering en het Nederlandse parlement hierop aanspreekbaar zijn. Europese coördinatie is prima, maar EU-initiatieven mogen niet leiden tot een Europese commandostructuur of een Europees leger.

In het kort:

- ▶ Europese defensiesamenwerking kan, in aanvulling op de NAVO, meerwaarde hebben rondom bijvoorbeeld civiel-militaire inzet, interoperabiliteit en de ontwikkeling en de aanschaf van capaciteiten, maar wordt voortaan strikt en structureel getoetst aan de criteria van subsidiariteit, proportionaliteit, noodzaak en meerwaarde.
- ▶ Europese NAVO-landen dienen te voldoen aan hun verdragsverplichting betreffende hun NAVO-bijdrage.

Shalom voor Israël en de regio

De SGP weet zich op Bijbelse gronden hartelijk verbonden met de staat Israël en het Joodse volk. Het is principieel wenselijk dat de EU bouwt aan goede relaties met Israël als vrije, democratische rechtstaat. Een stabiele partner in het onstabiele Midden-Oosten is van strategisch belang, ook in het licht van de destabiliserende rol van Iran in die regio en de specifieke (nucleaire) dreiging van het Iraanse regime. De vrede in de regio vereist veiligheid voor de staat Israël en haar burgers en vraagt oog voor het lot en de rechten van de Palestijnen. Vrede komt in zicht wanneer het bestaansrecht van Israël als staat wordt erkend zonder voorwaarden vooraf en de Palestijnen het (terroristisch) geweld tegen Israël en zijn burgers afzweren. Erkenning van een Palestijnse staat mag geen resultaat zijn van een eenzijdige internationale verklaring (van bovenaf), maar alleen van succesvolle vredesbesprekingen (van onderop). Hierbij kan wel sprake zijn van externe

bemiddeling en een constructieve rol van de EU. Het helpt echter niet dat de Palestijnse Autoriteit (PA) normalisering van betrekkingen tussen Palestijnse en Israëliërs tegengaat en zo vrede van onderaf frustrereert. Jeruzalem moet de ongedeelde hoofdstad van Israël blijven. De EU verplaatst haar ambassade in Israël naar Jeruzalem.

Verbetering van de humanitaire omstandigheden van Palestijnen verdient onze steun. Daarbij moet de PA er wel voor zorgen dat EU-gelden verantwoord en effectief besteed worden en ten goede komen aan de burgers. Dat geldt eveneens voor Europese geldstromen die buiten de PA om rechtstreeks bij NGO's of lokale projecten terechtkomen. De EU en de lidstaten moeten hier scherp op toezien en over rapporteren. Zolang er sprake is van corruptie, uitkeringen aan (families van) veroordeelde Palestijnse terroristen en van anti-Israëliërs en antisemitische propaganda in schoolboeken, moet een evenredig deel van de middelen bevroren worden. De EU moet zich ook expliciet blijven inzetten voor de vrijheid van christelijke en andere religieuze minderheden in de Palestijnse gebieden. Het is bijzonder en overbodig dat er naast de algemene VN-vluchtelingenorganisatie ook nog een

speciale organisatie voor Palestijnse vluchtelingen (UNRWA) bestaat. Wat de SGP betreft, dient de UNRWA opgeheven te worden. Als dat niet haalbaar is, moet UNRWA en haar mandaat ten minste grondig hervormd worden. Daarbij denken we aan het afschaffen van de vluchtelingenstatus voor nieuwe generaties Palestijnen en aan het zuiveren van antisemitisme en Israëlhaat in lesmateriaal en bij personeel. Als voornaamste donoren dienen de EU en haar lidstaten deze hervormingen aan te moedigen.

Positief is dat de Associatieraad tussen EU en Israël in 2022 weer is bijeengekomen na jaren van inactiviteit. In de komende jaren moet de Associatieraad actief bijeen blijven komen. Een opwaardering van het Associatieverdrag tussen de EU en Israël is daarbij nodig, maar deze opwaardering mag niet gekoppeld worden aan het conflict met de Palestijnen. Tegelijk wordt de eenzijdige BDS-beweging (boycot, desinvestering, sancties) tegengegaan. Deze beweging die oproept tot een boycot van Israël, is antisemitisch van aard en ontzegt de Joodse staat zijn legitimiteit. Ook moeten we zoeken naar mogelijkheden om het beleid te veranderen inzake etikettering van producten uit de nederzettingen. Europese wetgeving en uitspraken van het Hof van Justitie verbieden het dat deze producten het etiket 'made in Israel' dragen. De EU gebruikt wetgeving over consumentenbescherming als een beleidsinstrument om een politiek standpunt ten opzichte van het Israëlisch-Palestijnse conflict af te dwingen. Dat is gebaseerd op een dubbele standaard.

Helaas neemt het antisemitisme in Europa toe. Veel Europeanen hebben geen juist beeld van Joden, de Holocaust en Israël. Dit is gevaarlijk. De Europese Commissie moet actief invulling blijven geven aan haar prijzenswaardige strategie ter bestrijding van antisemitisme en ter bevordering van het Joodse leven. Daartoe moet de Europese coördinator voor antisemitismebestrijding een ruim mandaat en ruime middelen behouden.

De Abrahamakkoorden tussen Israël en diverse Arabische landen zijn een belangrijke mijlpaal voor

meer samenwerking in het Midden-Oosten. Zij brachten een nieuwe regionale dynamiek op gang tussen voorheen rivaliserende naties. De EU moet het voortouw nemen om deze positieve dynamiek te bestendigen. Om het volle potentieel van de Abrahamakkoorden te benutten, moet de EU inzetten op meer handel, investeringen, innovatie en intermenselijke betrekkingen met deze landen en op het samen aanpakken van gemeenschappelijke uitdagingen.

In het kort:

- ▶ De EU steunt constructieve vredesinitiatieven in Israël en het Midden-Oosten, zonder zich te verliezen in dictaten 'van bovenaf'. De eenzijdige BDS-beweging wordt tegengegaan.
- ▶ Om de situatie van Palestijnse burgers werkelijk te verbeteren, houdt de EU effectief toezicht op een eerlijke en doelmatige besteding van hulp gelden, inclusief concrete consequenties bij misbruik, zoals bevrozing van gelden.

De Europese Commissie moet actief invulling blijven geven aan haar prijzenswaardige strategie ter bestrijding van antisemitisme en ter bevordering van het Joodse leven.

11.

VERSTANDIG HANDELEN

Handel en ontwikkelingssamenwerking

De Bijbel roept ons op rechtvaardig te handelen. Dat houdt in: met hart voor de medemens en de schepping. Handel kan de welvaart en het welzijn voor velen vergroten. Maar dat spreekt niet vanzelf. Handel kan ook zorgen voor uitbuiting. Handel en ontwikkelingssamenwerking kunnen elkaar wederzijds versterken. Waar handel het economische fundament legt voor een hele samenleving, kan ontwikkelingssamenwerking eraan bijdragen dat ook de allerarmsten en meest kwetsbaren daarvan mee profiteren, zodat we ook hen 'omarmen' en recht doen. De waarden van naastenliefde, gerechtigheid en rentmeesterschap zijn daarbij richtinggevend.

Verantwoord omgaan met mondiale crises

Het percentage mensen dat onder extreme armoede leeft, daalde in de afgelopen decennia fors. De dalende trend is de afgelopen jaren echter onderbroken als gevolg van de coronacrisis en van de oorlog in Oekraïne die wereldwijd zorgde voor sterke inflatie. Zo hebben de gestegen prijzen van granen en brandstoffen direct gevolg voor de voedselzekerheid in bijvoorbeeld veel Afrikaanse landen. Hierdoor, maar ook vanwege andere gewapende conflicten en door de gevolgen van de klimaatverandering, blijft armoede op veel plaatsen een hardnekkig probleem. De inkomensongelijkheid neemt in veel lage- en middeninkomenslanden zelfs toe in plaats van af. Dat geldt maar liefst voor 71 procent van de wereldbevolking. Dit alles maakt de inzet voor veiligheid, klimaatadaptatie en eerlijke handel vanuit de Europese lidstaten extra urgent. De lidstaten van de EU hebben als rijke landen een mondiale medeverantwoordelijkheid om mensen in armoede kansen te bieden en ontwikkelingslanden te ondersteunen. Dit geldt in het bijzonder voor het

voorzien in ruimhartige noodhulp, het tegengaan van moderne slavernij en het bevorderen van democratie en rechtsstaat in ontwikkelingslanden. Ook het bedrijfsleven heeft hierin een verantwoordelijkheid. Respect voor mensenrechten, goede arbeidsomstandigheden en zorg voor het milieu moeten gewaarborgd zijn in de toeleveringsketen. Moderne slavernij komt in allerlei sectoren voor. Denk aan kinderarbeid, onderbetaling of slechte arbeidsomstandigheden. De oorzaken en verschijningsvormen ervan zijn complex. Het Europese wetgevende kader en internationale afspraken over maatschappelijk verantwoord ondernemen worden regelmatig tegen het licht gehouden om te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Hierbij is het goed om op te treden in Europees verband, zodat er een gelijk speelveld geldt voor bedrijven op de interne markt. Hierbij moet oog gehouden worden voor de haalbaarheid en de administratieve lastendruk van deze regels. Voor kleinere bedrijven moet om die reden een vrijstelling gelden.

In het kort:

- ▶ De EU is mondiaal medeverantwoordelijk om te zorgen voor goed beleid dat armoede vanwege conflicten, klimaatverandering en/of oneerlijke handel kan helpen tegengaan.
- ▶ Convenantafspraken over verantwoord internationaal ondernemen zijn goed, mits ze effectief zijn. Het Europese regelgevend kader wordt de komende jaren geëvalueerd om rekening te kunnen houden met nieuwe ontwikkelingen. Doelmatigheid, lage administratieve lasten en een zo gelijk mogelijk speelveld zijn daarbij van belang.

Eerlijke vrijhandel

Handel is voor beide zijden voordelig, als het goed is. Daarom is het belangrijk afspraken te maken met derde landen om handelstarieven te verlagen en handelsstromen te faciliteren. Het is wel van belang dat dit daadwerkelijk zorgt voor een gelijk speelveld en niet ten koste gaat van Europese sectoren en productienormen. Daarom is de SGP kritisch op handelsverdragen zoals CETA of Mercosur.¹ Niet alleen het eindproduct, maar ook de productiewijze moet aan Europese normen voldoen. Om dit mogelijk te maken, moet de EU zich inzetten om artikel 20 van het WTO-verdrag aan te passen. Ook moeten we ervoor waken niet al te zeer afhankelijk te worden van strategische rivalen zoals China. Handel kan relaties bestendigen, deuren openen en een dialoog op gang brengen, maar we moeten niet naïef zijn. Mensenrechten zoals godsdienstvrijheid mogen niet ondergesneeuwd raken omdat commerciële belangen prevaleren. Het eerbiedigen van mensenrechten, waaronder godsdienstvrijheid en een eerlijke rechtsgang, moet standaard onderdeel zijn van handelsverdragen. Eerlijke handel kan in het verlengde van ontwikkelingssamenwerking liggen, om zelfstandigheid en wederkerigheid te stimuleren. Internationale organisaties als de WTO (Wereldhandelsorganisatie) spelen een belangrijke rol in de wereldhandel. De SGP hecht waarde aan een multilaterale orde op basis van gezamenlijke afspraken. Deze regels moeten dan ook nageleefd en afgedwongen kunnen worden. Een institutie als de WTO kan als scheidsrechter een nuttige rol spelen. De EU moet zich daarom inzetten om het arbitragehof van de WTO nieuw leven in te blazen om eigenrichting en willekeur te voorkomen.

¹ CETA is een handelsverdrag tussen de EU en Canada. Mercosur verwijst naar een handelsovereenkomst tussen de EU en de Mercosur-landen: Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay.

In het kort:

- ▶ Handelsverdragen mogen niet zorgen voor verzwakking of ondermijning van Europese normen. Artikel 20 van het WTO-verdrag wordt aangepast om onderscheid op basis van productienormen mogelijk te maken.
- ▶ In handelsverdragen is er altijd aandacht voor de eerbiediging van mensenrechten.
- ▶ De EU zet zich in om de rol van de WTO te bestendigen en nieuw leven in te blazen.

Hulp en gelijkwaardigheid

In tegenstelling tot de gemeenschappelijke handelspolitiek zijn de lidstaten bevoegd op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. Op dit terrein drukken lidstaten vaak hun stempel vanuit historische banden met landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Tegelijk zijn er goede redenen voor de EU om bij te dragen aan de sociale en economische vooruitgang in ontwikkelingslanden. In 2023 hebben de EU en de 79 ACP-landen (Afrika, Caraïben en Pacific) een nieuwe partnerschapsovereenkomst ondertekend die dient als opvolger van het oude Cotonou-akkoord. In dat kader zijn ze ook verplichtingen aangegaan op het gebied van politieke dialoog, handel en ontwikkelingssamenwerking. De SGP wil dat handels- en partnerschapsakkoorden op basis van gelijkwaardigheid tot stand komen met voordeel voor beide partijen. Het is neokolonialistisch als de EU de eigen Westers-seculiere moraal rond huwelijk en gezin, abortus en euthanasie opdringt aan partnerlanden. Bij de uitvoering van het EU-ACP-partnerschapsakkoord of bij vergelijkbare overeenkomsten moet de EU daarom niet inzetten op het bevorderen van het recht op abortus en andere seculiere verworvenheden. Wel moet de EU binnen gezondheidsprogramma's inzetten op bescherming van vrouwen tegen seksueel geweld, op bevordering van preventie om hiv/aids tegen te gaan en op het verlenen van goede zwangerschaps- en kraamzorg.

In het kort:

- ▶ Vanuit het belang van gelijkwaardigheid mogen EU-akkoorden met derde landen, zoals het EU-ACP-akkoord, geen vehikel zijn om Westers-seculiere waarden op te leggen.
- ▶ De 'stem van het Zuiden' – lokalisatie – neemt een centrale plek in bij het vormgeven van ontwikkelingsbeleid en de uitvoering daarvan. Dit houdt ook in dat er meer oog komt voor het belang van religie en religieuze actoren in veel partnerlanden.

Coördinatie en coherentie

Voor de EU is bij ontwikkelingssamenwerking een coördinerende rol weggelegd: zij moet zorgen voor coherentie met de landbouw- en handelsagenda, maar mag de lidstaten niet voor de voeten lopen. De EU kan voorkomen dat ontwikkelingslanden met hun bestuurlijke capaciteit een veelvoud aan bilaterale afspraken moeten maken voor de ondersteuning die ze vanuit Europa krijgen. Het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van de EU dient dat van de lidstaten aan te vullen en te versterken. Het EU-beleid is ingekaderd door de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) van de Verenigde Naties. Een deel van de SDG-agenda wordt weliswaar gekenmerkt door maakbaarheidsdenken, individualisme en zelfbeschikking, maar dat neemt niet weg dat deze agenda ook veel behartigenswaardige doelen bevat voor armoedebestrijding, vrede en rechtvaardigheid. Kern en hoofddoel van de SDG's moet inderdaad het terugdringen van de wereldwijde armoede zijn, vooral voor de meest kwetsbaren, bijvoorbeeld door inzet op voedselzekerheid (SDG 2) en water (SDG 6). De SGP is niet voor het promoten van seksuele en reproductieve rechten door middel van de SDG-agenda. De EU interpreteert deze rechten immers veeleer vanuit een vrije seksuele moraal dan vanuit liefdevolle trouw in wederzijdse afhankelijkheid en verant-

woordelijkheid. Ook ontbreekt het recht en de stem van het ongeboren leven.

In het kort:

- ▶ Bij ontwikkelingssamenwerking kan de EU coördinerend optreden als aanvulling op de lidstaten, waarbij zij zorgt voor coherentie met de handelsagenda en ander EU-beleid.
- ▶ Meer focus is nodig op kernzaken als voedselzekerheid en schoon water, ook in het licht van groeiende uitdagingen op het vlak van klimaatverandering.

Transparantie en doelmatigheid

De transparantie van de Europese ontwikkelingshulp is belangrijk. Alleen zo kunnen we weten of het geïnvesteerde geld doeltreffend en doelmatig besteed wordt. Een belangrijk deel van de EU-budgetten voor ontwikkelingssamenwerking wordt ingezet voor het wegnemen van de structurele oorzaken van irreguliere migratie. Grote internationale hulporganisaties zoals de Verenigde Naties blijken vaak weinig efficiënt en effectief te opereren. Zij kennen hoge overheadkosten en hebben niet altijd een langdurige en solide lokale worteling. De EU en haar lidstaten moeten daarom zoeken naar een betere balans tussen financiering van grote internationale hulporganisaties en van kleinere (ook christelijke) NGO's. De EU-budgetten voor ontwikkelingssamenwerking worden mede ingezet voor een grotere zelfredzaamheid, bijvoorbeeld door middel van microfinanciering voor ondernemerschap.

In het kort:

- ▶ De EU besteedt een groter deel van het EU-budget voor ontwikkelingssamenwerking via kleinere (christelijke) NGO's in plaats van via logge multilaterale instellingen.

12.

EEN GEZONDE CULTUUR

Onderwijs, sociaal beleid, cultuur en volksgezondheid

De Europese Unie is eerst en vooral een samenwerkingsverband van soevereine staten. Wat de SGP betreft moet er in de EU volop ruimte blijven voor nationale eigenheid. Beleidsthema's als onderwijs, sociale zaken, cultuur en volksgezondheid zijn hier nauw mee verbonden en kunnen dus het beste op nationaal niveau vormgegeven worden. Zeker in het onderwijs en de zorg moet er ruimte blijven voor een christelijke identiteit. Ook geldt voor deze beleidsterreinen het subsidiariteitsprincipe, omdat ze het beste zo dicht mogelijk bij de burger geregeld kunnen worden.

Onderwijs

De vrijheid van onderwijs in Nederland is een groot goed. In vergelijking met andere Europese landen bevindt het christelijke onderwijs zich in ons land in een bijzondere positie, omdat het gefinancierd wordt door de overheid. De vorming van de jeugd op een school waarvan de identiteit aansluit bij die van het eigen gezin, is belangrijk. Het is voor de SGP essentieel dat de positie van ouders niet onder druk komt te staan en dat er ruimte blijft voor pluriformiteit. In dat kader maakt de SGP zich wel zorgen over de toenemende nadruk en eisen op het vlak van burgerschap. Ook op Europees niveau kijken we kritisch naar de stappen die gezet worden op weg naar een Europese Onderwijsruimte in 2025. Daarin is grote aandacht voor het smeden van een uniforme Europese identiteit en het geven van 'gendersensitief' onderwijs. Ook zijn er plannen om op Europees niveau centrale beleidsdoelstellingen en benchmarks voor het onderwijs op te stellen, bijvoorbeeld dat 96% van de jonge kinderen naar de voorschoolse opvang moet gaan. De SGP vindt dat de EU hiermee inbreuk pleegt op de bevoegdheid van de lidstaten en daar onmiddellijk mee moet stoppen.

De SGP ziet wel Europese meerwaarde in het erkennen van elkaars diploma's en certificaten. Dit faciliteert economische samenwerking en geeft meer perspectief op de arbeidsmarkt. Gelukkig zijn er op dit vlak al veel stappen gezet. Ook is het goed om uitwisseling van studenten te bevorderen, met name via het programma Erasmus+.

De SGP ziet geen meerwaarde in de oprichting van Europese universiteiten. Als motivatie is aangegeven dat de universiteiten moeten bijdragen aan het versterken van een Europese cultuur. Dat wringt met de academische vrijheid en de rol van universiteiten. Het is bovendien de vraag of de EU überhaupt een rol moet spelen in de vorming van Europese universiteiten. Wat de SGP betreft moeten academische instellingen meer instrumenten krijgen om de instroom van buitenlandse studenten te kunnen beheersen. De Europese Studentenrichtlijn vormt hiervoor een belemmering en moet dus worden aangepast. Ook moet er gekeken worden naar de studiefinanciering voor buitenlandse studenten. De vrees bestaat dat Nederland bij herinvoering van de basisbeurs erg aantrekkelijk wordt voor studenten uit andere lidstaten. Daarom moeten lidstaten legitieme voorwaarden kunnen hanteren om oneigenlijk gebruik te voorkomen. In ieder geval zouden studenten niet dubbel moeten kunnen profiteren door voordelen van verschillende lidstaten te combineren.

Wat academisch onderzoek betreft kan de EU een faciliterende rol spelen. Er valt te denken aan sub-

De vorming van de jeugd op een school waarvan de identiteit aansluit bij die van het eigen gezin, is belangrijk.

sidies voor fundamenteel onderzoek, mits deze een Europese meerwaarde hebben. Met gecoördineerde en gerichte subsidies kan voorkomen worden dat hetzelfde onderzoek twee keer wordt uitgevoerd. Voor de SGP is het van belang dat onderzoek binnen ethische kaders gebeurt. Het experimenteren met embryo's mag bijvoorbeeld niet toegestaan worden.

In het kort:

- ▶ Onderwijs is en blijft een bevoegdheid van de lidstaten. Er worden daarom geen verdere stappen gezet richting een Europese Onderwijsruimte.
- ▶ Het is goed om Europees samen te werken bij de erkenning van diploma's en uitwisseling van studenten. De taak van de EU in het (hoger) onderwijs is hooguit faciliterend van aard.
- ▶ De Studentenrichtlijn wordt aangepast om meer grip te krijgen op de instroom van buitenlandse studenten. Ook krijgen lidstaten de mogelijkheid om oneigenlijk gebruik van de studiefinanciering tegen te gaan.
- ▶ De EU kan een rol spelen in het subsidiëren van (fundamenteel) onderzoek, mits dit een Europese meerwaarde heeft en binnen ethische kaders plaatsvindt.

Sociaal beleid

Het sociale beleid is aan lidstaten en dat moet zo blijven. In de landen van de EU zijn er immers veel verschillende tradities, culturen en welvaarsniveaus. Toch ligt er wel een link met de interne markt (economische samenwerking), waardoor enige afstemming van beleid handig en gewenst kan zijn. Een van de onderwerpen waarvoor dat geldt, is de situatie van grensarbeiders en arbeidsmigranten. Door de aard van hun werk staan zij in meerdere landen ingeschreven, wat tot onduidelijk-

heid over hun sociale zekerheid kan leiden. Daarom is het nodig dat landen hierover afspraken maken, ook om uitbuiting van werknemers tegen te gaan. Het is echter niet nodig om op basis van deze uitzonderingsgevallen over te gaan tot een algehele harmonisatie van sociale zekerheidsstelsels in de EU. Dat zou zeer disproportioneel zijn. De SGP reageert dan ook zeer kritisch op de Europese Pijler voor de Sociale Rechten (gelanceerd in 2017), die wordt gebruikt om meer Europese bevoegdheden en regelgeving te creëren op sociaal vlak. Zo is de SGP tegen het opnemen van sociaal beleid in het Europese Semester (de jaarlijkse toetsing door de Commissie van het financieel-economisch beleid van de lidstaten), omdat dit de beleidsruimte voor de lidstaten verkleint. Ook ziet de SGP geen meerwaarde in een Europees minimumloon of in Europese criteria daarvoor, omdat de verschillen tussen de lidstaten te groot zijn. Als het gaat om regulering van platformwerk en thuiswerken, is de SGP van mening dat dit beter op nationaal niveau aangepakt kan worden.

In het kort:

- ▶ Er komen geen extra EU-bevoegdheden op sociaal beleid. Zaken als sociale zekerheid, minimumloon of platformwerk kunnen het best op nationaal niveau geregeld worden.

Cultuur

De Europese Unie is een diverse gemeenschap van verschillende culturen. Dat moet vooral zo blijven. 'Eenheid in verscheidenheid' is niet voor niets het motto van de EU. Streven naar uniformiteit past daar helemaal niet bij. De SGP hecht daarom aan bescherming van nationale en regionale talen en tradities. De SGP pleit niet voor extra EU-regelgeving op dit vlak, maar wil vooral waakzaam zijn dat deze zaken niet in de knel komen door EU-regels. Zeker moet er oog zijn voor de christelijke wortels

van Europa. Dat dit helaas niet vanzelfsprekend is, bleek in 2021 toen de Europese Commissie probeerde om 'Kerstdagen' te vervangen door 'feestdagen'.

Beleid over sport, kunst, media en recreatie moet in lijn met het subsidiariteitsbeginsel bij de lidstaten blijven. De SGP ziet geen meerwaarde of noodzaak deze zaken op Europees niveau te regelen. Daarom moet er ook een einde komen aan subsidies voor films, dans en andere cultuuruitingen via het Creative Europe-programma. Ook is de SGP tegen het opzetten van 'EU Experience Centres' in alle lidstaten of het neerzetten van EU-monumenten in elke gemeente. Deze vormen van propaganda zijn een verspilling van belastinggeld, dat veel zinvoller besteed kan worden.

In het kort:

- ▶ EU-beleid houdt rekening met nationale en regionale talen en tradities. Er is nadrukkelijk oog voor het christelijke erfgoed, bijvoorbeeld voor christelijke feestdagen.
- ▶ Cultuurbeleid blijft een verantwoordelijkheid van de lidstaten.
- ▶ Het programma Creative Europe wordt opgeheven.
- ▶ Er komen geen Europese propaganda-centra of monumenten.

Gezondheidszorg

Gezondheidszorg is een nationale zaak. In het EU-verdrag is dat zo benoemd. Dat moet ook zo blijven. De manier waarop in de 27 lidstaten zorg en ondersteuning wordt vormgegeven verschilt namelijk veel, net als de opvattingen over zorg. Bovendien is zorg iets wat bij uitstek zo dicht mogelijk bij de burger georganiseerd kan worden. Crisisituaties, zoals de coronacrisis, worden echter in toenemende mate aangegrepen om de EU meer bevoegdheden te geven, ook op het vlak van gezondheidszorg. Als SGP wijzen we dergelijke stappen van de hand. Wat de SGP betreft komt er geen Europese Gezondheidsunie. Afstemming tussen lidstaten kan nodig zijn, bijvoorbeeld om voorbereid te zijn op toekomstige gezondheids crises. De coronacrisis heeft echter geleerd dat lidstaten prima in staat zijn beleid op elkaar af te stemmen, zonder dat daar wetgevende EU-kaders voor bestaan. Wat betreft de coronabestrijding zijn we als SGP tegen het Europese digitale coronacertificaat. Dit instrument heeft tot vaccinatiedrang en -dwang geleid en gaf schijnzekerheid, omdat ook gevaccineerden het virus konden overdragen. De Europese juridische basis voor het coronacertificaat moet daarom komen te vervallen. Het certificaat mag evenmin opgaan in een mondiaal WHO-gezondheidscertificaat. Aan een Europese Ruimte voor

Gezondheidsgegevens (EHDS) kleven te veel bezwaren. Dit instrument beoogt een interne markt voor digitale gezondheidsproducten en -diensten, zoals elektronische medische dossiersystemen, tot stand te brengen. Het leidt tot een verdere ongewenste Europese integratie van de gezondheidszorg. Bovendien is de toevoegde waarde van zo'n uitwisselingssysteem beperkt.

Wel zien we als SGP meerwaarde in het gezamenlijk aankopen van medicijnen, vaccins en medische hulp- en beschermingsmiddelen in tijden van gezondheids crises. Tijdens de coronacrisis hebben we gezien dat de EU als economisch blok sterker staat dan iedere lidstaat op zichzelf. Het is daarbij wel van belang dat er verantwoording wordt afgelegd door de Europese Commissie over de gang van zaken in het aankoopproces. Dat de sms-berichten over de onderhandelingen tussen Commissievoorzitter Von der Leyen en Pfizer-CEO Bourla nog steeds niet gepubliceerd zijn, is dan ook onaanvaardbaar. Daarnaast moet het weer aantrekkelijk worden voor bedrijven om binnen de EU geneesmiddelen en medische hulp- en beschermingsmiddelen te produceren. Het is belangrijk om onze afhankelijkheid van derde landen af te bouwen. Verder is het zaak dat zogenaamde weesgeneesmiddelen beschikbaar zijn voor hen die daarvan afhankelijk zijn. Dit zijn medicijnen voor kleine groepen patiënten, waardoor zij zeer prijzig zijn. De SGP wil dat de geneesmiddelenindustrie – als het gaat om weesgeneesmiddelen maar ook om andere medicijnen – maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt door transparanter te zijn over de kostenopbouw en door het hanteren van eerlijke en verantwoorde winstmarges. Dit moet de prijs van dure geneesmiddelen drukken. Patentrecht is bedoeld om vernieuwing te stimuleren en mag niet worden gebruikt om het alleenrecht van de farmaceut onnodig lang in stand te houden. Daarom dienen op Europees en nationaal niveau de mogelijkheden binnen de wet verkend te worden om geneesmiddelen toegankelijk te houden voor iedereen, terwijl de farmaceut een redelijke vergoeding ontvangt. Ook ligt er voor de EU een taak

Wat de SGP betreft komt er geen Europese Gezondheidsunie.

De bescherming van het leven behoort tot de belangrijkste taken van de overheid. Dit krijgt extra gewicht wanneer er sprake is van broos, teer en kwetsbaar leven.

in het faciliteren en financieren van onderzoek naar ernstige (chronische) ziektes als Parkinson. Het is goed en effectief om op dat gebied de krachten te bundelen, maar dat kan prima door middel van samenwerking en onderlinge afstemming. Als SGP staan we pal voor de beschermwaardigheid van het leven. Het leven is een geschenk van God en daarom van begin tot eind beschermwaardig. De bescherming van het leven behoort tot de belangrijkste taken van de overheid. Dit krijgt extra gewicht wanneer er sprake is van broos, teer en kwetsbaar leven. Juist dan moet de overheid een 'schild voor de zwakken' zijn. Abortus is dan ook geen mensenrecht en mag dus ook niet als zodanig worden verankerd in Europese verdragen. Dit zou bovendien tegenstrijdig zijn met artikel 2 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens over het recht op leven. Daarbij komt dat het niet aan de EU is zich te mengen in de medisch-ethische keuzes die in de zorg gemaakt worden. Hier gaan de nationale regeringen over. Regels over bijvoorbeeld abortus, euthanasie, embryo-onderzoek en draagmoederschap mogen niet vanuit 'Brussel' aan lidstaten opgelegd worden. Lidstaten moeten elkaar alle ruimte geven om abortuswetgeving aan te scherpen als zij dat willen. Er gaan geen Europese fondsen naar abortussen in derde landen of naar embryo-onderzoek.

In het kort:

- ▶ De lidstaten blijven bevoegd op het gebied van de gezondheidszorg. Er komt geen Europese Gezondheidsunie.
- ▶ Er komt geen Europese Ruimte voor Gezondheidsgegevens.
- ▶ Het coronacertificaat had er nooit mogen komen en mag niet internationaal worden uitgerold door de EU en WHO.
- ▶ Gecoördineerde aankoop door de EU-lidstaten van geneesmiddelen en medische hulp- en beschermingsmiddelen kan een goede zaak zijn, met name tijdens gezondheids crises.
- ▶ Europese regels dwingen meer transparantie af van de geneesmiddelenindustrie over de opbouw van hun kosten. Op Europees en nationaal niveau worden de mogelijkheden verkend om geneesmiddelen toegankelijk te houden voor iedereen, met een redelijke vergoeding voor de farmaceut.
- ▶ De lidstaten spelen gezamenlijk een rol in het financieren en faciliteren van onderzoek naar ernstige (chronische) ziekten.
- ▶ Abortus is geen mensenrecht en mag niet als zodanig worden verankerd in Europese Verdragen. De EU mag zich niet bemoeien met medisch-ethische kwesties zoals abortus, euthanasie, embryo-onderzoek en draagmoederschap. Bij eventuele toetredingsonderhandelingen of handelsverdragen mag de Europese Commissie hierover geen eisen stellen aan kandidaat-lidstaten of onderhandelingspartners.
- ▶ Er mogen geen Europese fondsen naar abortussen in derde landen of naar embryo-onderzoek gaan.

SGP

SGP.NL/VERKIEZINGEN